

85. Tiistaina 11 päivänä syyskuuta 1990

kello 14.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 117 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991 .. 2620

2) Hallituksen esitys n:o 96 liikevaihtoverolaiksi 2629

3) Hallituksen esitys n:o 99 laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä verotuslain 63 §:n muuttamisesta . 2631

4) Hallituksen esitys n:o 85 laeiksi ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamisesta sekä Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain ja Svenska handelshögskolan -nimisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta ”

5) Hallituksen esitys n:o 86 laiksi Lapin yliopistosta ”

6) Hallituksen esitys n:o 87 laiksi Vaasan yliopistosta 2632

7) Hallituksen esitys n:o 88 yksityisiä kouluja koskevan lainsäädännön muuttamisesta 2634

8) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi vartioimisliikelain muuttamisesta 2636

9) Hallituksen esitys n:o 91 asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1990 2637

Siv.

10) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain muuttamisesta 2637

Siv. 11) Hallituksen esitys n:o 101 laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta ”

12) Hallituksen esitys n:o 93 laiksi maksujen pennimäärien pyöristämisestä ”

13) Hallituksen esitys n:o 94 laiksi Kehitysaluerahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 11 §:n muuttamisesta ”

14) Hallituksen esitys n:o 95 maasto- liikennelaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta ”

15) Hallituksen esitys n:o 97 yhteismetsälaiksi 2639

16) Hallituksen esitys n:o 98 sotilastapaturmalaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2641

17) Hallituksen esitys n:o 100 laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista ”

18) Hallituksen esitys n:o 102 takaisinsaintia konkurssipesään koskevaksi lainsäädännöksi ”

19) Ed. Saarisen ym. lakialoite n:o 50 laiksi rikoslain 23 luvun 6 §:n muuttamisesta ”

20) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 51 laiksi korkotulon lähdeverosta 2642

Siv.

21) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 52
laiksi leimaverolain 55 ja 61 §:n muut-
tamisesta 2642

22) Ed. Astalan ym. lakialoite n:o 53
laiksi tulo- ja varallisuusverolain
103 §:n muuttamisesta ”

23) Ed. Kemppaisen lakialoite n:o
54 laiksi tielaitoksesta annetun lain
2 §:n muuttamisesta 2643

24) Ed. Savolaisen lakialoite n:o 55
laiksi sairausvakuutuslain 18 §:n muut-
tamisesta ”

25) Asetus 9 päivästä elokuuta 1990
Yhdistyneiden Kansakuntien turvalli-
susneuvoston Irakia ja Kuwaitia kos-
kevaan päätökseen perustuvien velvoi-
tusten täyttämistä (A n:o 9) ”

26) Valtioneuvoston oikeuskanslerin
kertomus vuodelta 1989 (K n:o 9) ”

27) Kertomus hallituksen toimenpi-
teistä vuonna 1989 (K n:o 10) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Hetemäki-Olander.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä ole-
viksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelli-
seen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 117 valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1991

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Pu-
hemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetet-
täisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Louekoski: Rou-
va puhemies! Eduskunnalle tänään annettu

hallituksen esitys vuoden 1991 tulo- ja me-
noarvioiksi rakentuu huolestuttavasti heikke-
nevien kehitysnäkymien varaan. Korkeasuh-
danteen huippu on ohitettu, tuotannon kasvu
on hidastumassa olennaisesti, kun kysyntää
ylläpitäneiden tekijöiden voima heikkenee ja
korkeiden korkojen vaikutus alkaa tuntua
yhteiskunnan toimintojen kaikilla aloilla.

Kotimaisen kysynnän kasvun hidastumi-
nen antoi toiveita myös talouspolitiikan kes-
keisten ongelmien, vaihtotaseen alijäämän ja
inflaation, helpottumisesta. Lähi-idän kriisi
ja öljyn hinnan kohoaminen aiheuttavat kui-
tenkin uusia paineita sekä vaihtotasetta että
hintakehitystä kohtaan. Emme voi enää
maksaa kohonnutta öljylaskuamme yhtä
joustavasti omalla Neuvostoliiton-viennil-
lämme kuin aikaisemmin. Öljyn hinnan ko-
hoaminen heikentää osaltaan talousnäky-
miämme, mutta talouspolitiikan tavoitteisiin
ja budjetin perusteisiin sen vaikutuksia ei
vielä ole otettu mukaan. Korostan kuitenkin
hallituksen valmiutta tässä suhteessa siinä
tapauksessa, että öljyn hinta ja muut vastaa-
vat tekijät oleellisesti ja pysyvästi muuttavat
kehitysnäkymiä alkaneen syksyn aikana.

Vaihtotasevajeen supistaminen ja inflaa-
tion hillintä ovat tavoitteina entistäkin tär-
keämpiä. Kasvun hidastumisesta huolimatta
elvytystoimille ei vielä kuitenkaan ole esityk-
sessä tilaa. Syksyn tulopoliittiset neuvottelut
määräävät myös paljolti, mitkä ovat edelly-
tyksemme kohdata tulevat ongelmat. Vaiht-
totasetilanne ei salli, että sovitut ostovoima-
tavoitteet ylitetään. Öljyn hinnan kohoami-
sen aiheuttamien hintavaikutusten kompen-
soiminen ei myöskään voi tulla kysymykseen,
sillä käytettävissä oleva jakovara vain piene-
nee öljylaskun noustessa. Yleensäkin kasvun
vähäisyys merkitsee jaettavan supistumista.

Hallituksen esitys ei sisällä merkittäviä
menoja lisääviä uudistuksia, jotka eivät olisi
lakisääteisiä tai joista ei olisi aikaisemmin
tehty päätöksiä. Eräiltä osin ehdotetaan sen
sijaan tingittäväksi jo tehdyistä sitoumuksis-
ta. Tästä huolimatta kasvavat valtion menot
noin 4 prosentilla kuluvan vuoden arvioitui-
hin kassamenoihin nähden.

Menojen kasvun perusteellisen analysoin-
nin seurauksena voidaan todeta valtion me-
norakenteiden olevan sellaisia, että käsillä
olevaa esitystä voidaan hyvällä syyllä luon-
nehtia menojen kasvun kannalta varsin ki-
reäksi. Suurempiin säästöihin ei juuri päästä

ilman ns. säästölakeja, joita hallitus ei ole esittämässä.

Merkillepantavaa on, että valtiontalous on hyvässä kunnossa. Budjetin ulkopuoliset rahastot huomioonottava, koko valtiontaloutta kuvaava tasapainosuure valtiontalouden tuloylijäämä pysyy edelleen korkeana, ja sen arvioidaan olevan 8,6 miljardia markkaa. Budjettitalouden tuloylijäämä kasvaa kulu- vasta vuodesta ja kohoaa 2,3 miljardiin.

Erityisen tiukka hallitus on ollut ns. byrokratiamenojen käsittelyssä. Varsinaisia virkalisäyksiä ei esityksessä juurikaan ole. Pikemminkin monissa virastoissa ja laitoksissa byrokratiaa karsimalla ja tehokkuutta lisäämällä päästään henkilöstösäästöihin. Opetus- sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla neljä suurta keskusvirastoa yhdistetään kahdeksi. Näin muodostettavat opetus- hallitus sekä sosiaali- ja terveyshallitus aloittavat toimintansa keväällä 1991 tuntuvasti vähäisemmin henkilöstöresurssein kuin nykyinen virastojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä.

Esitys sisältää muitakin merkittäviä hallinnollisia uudistuksia tarkoituksena yksinkertaistaa ja tehostaa julkisen hallinnon tehtäväkenttää. Eräänä osoituksena hallituksen halusta vähentää ns. byrokratiamenoja oli budjetin käsittelyn yhteydessä tehty merkittävä vähennys kulutusmenoissa kaikilla hallinnonaloilla.

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 1992 alusta. Uudistuksen toteuttaminen on tärkeä askel kohti parempaa julkista palvelutuotantoa sekä taloudelliseen toimintaan kannustavaa kunta- ja hallinnonalakohtaiset erityistarpeet huomioonottavaa valtionosuusjärjestelmää. Kuntien menotalouteen bydjettiesitys ei aiheuta merkittäviä, ennakoimattomia paineita. Valtionapuhenkilökunnan määrä lisääntyy sosiaali- ja terveyshuollossa valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti. Kokonaisuutena valtionavut lisääntyvät kustannuskehitystä vastavasti. Kuntien ja valtion välinen kustannusten jako säilyy nykyisellään. Verouudistukseen liittyvää sosiaali- ja terveydenhuollon määräaikaista valtionosuusasteikon muutosta jatketaan vuodella.

Verouudistus muuttaa verotulojen rakennetta ja määrää koko julkisella sektorilla. Tulo- ja menoarvion yksinkertaistaminen

mm. sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahoja yhdistämällä sekä muut tehdyt toimenpiteet, kuten vapaakuntakokeilu, vähentävät kuntien ohjausta ja parantavat kuntien mahdollisuutta rajoittaa menojensa kasvua.

Vähäisestä liikkumavarasta huolimatta budjettiesitykseen on saatu sisällytetyksi selkeät painopistealueet. Esityksen menopuolella sekä tuloissa ja veroissa on ohjenuorana avoimen sektorin tuotantoedellytysten turvaaminen, jota edistetään monin eri tavoin. Toinen tärkeä ja myös avoimen sektorin kilpailuedellytyksiä edistävä asia on talous- ja kokonaispoliittisessa kokonaisratkaisussa sovittujen asioiden tinkimätön toteuttaminen. Sopimuksen liittyvien toimenpiteiden vaikutus kohdistuu useille eri hallinnonaloille, mikä luo puitteet sopimuksen jatkamiselle. Valtio on omalta osaltaan täyttänyt sopimuksen velvoitteet. Nyt on työmarkkinaosa- puolten vuoro tehdä oma osuutensa.

Talouspolitiikan kannalta Euroopan yhdentymisen merkitsee ennen kaikkea sekä yritysten että luonnollisten henkilöiden toimintaedellytysten kansainvälisen kilpailukyvyn korostumista. Pääomamarkkinoiden vapautuminen on puolestaan merkinnyt kilpailun lisääntymistä pääomien ohjautumisessa. Suuret erot eri valtioiden verotuksessa voivat vaikuttaa henkilöiden ja yritysten taloudelliseen käyttäytymiseen. Euroopan yhteisön piirissä pääomamarkkinoiden vapauttamisdirektiivin yhteydessä ovat verot olleet keskeisesti esillä.

EY:n piirissä esiintyneistä verojärjestelmien harmonisointipyrkimyksistä huolimatta tuloverotuksen kehitys Euroopassa näyttää sellaiselta, että päämääränä ei niinkään ole kansallisten verojärjestelmien harmonisointi, vaan verotuksen efektiivisen tason harmonisointi. Tämä toteutetaan kansalliseen verojärjestelmään parhaiten sopivin keinoin. Välttömän verotuksen harmonisointia ei EY:n piirissäkään ole sinänsä pidetty tavoitteena, vaan se on ainoastaan keino tavoiteltaessa taloudellista integraatiota.

Hallituksen kokonaisverouudistuksen tavoitteena on ollut verotuksen taloudellisten vaikutusten parantaminen lisäämällä verotuksen neutraalisuutta ja oikeudenmukaisuutta sekä yksinkertaistamalla koko verotusta. Johtavana toteuttamisperiaatteena on ollut sama kuin Oecd-valtioissa viime aikoina toteutetuissa verouudistuksissa yleensä eli

verokannan laskeminen ja veropohjan laajentaminen. Veropohjaa on laajennettu vähennyksiä karsimalla sekä poistoja ja varauksia supistamalla.

Kokonaisverouudistuksen arviointia henkilöverotukseen ei tule rajoittaa vain yhteen vuoteen. Mieleen on syytä palauttaa mieliin uudistuksen tavoitteet: eri tulolajien verotuksen yhtenäistäminen, veropohjan vahvistaminen, vähennysjärjestelmän selkiyttäminen ja marginaaliverojen alentaminen kaikissa tulo- luokissa.

Verotuksen merkittävää kevenemistä hallitusohjelmassa ei luvattu, vaan edellytettiin, että valtion ja kuntien verotulot tulee turvata uudistuksen kaikissa vaiheissa. Tuloverotuksessa uudistus on merkinnyt selvää kevenemistä, sillä ilman verouudistusta palkansaa- jien tuloveroaste olisi ensi vuonna keskimää- rin runsaat 2 prosenttia nyt odotettavissa olevaa tuloveroastetta korkeampi.

Verouudistuksen vaikutuksia on myös seurattu huolellisesti uudistuksen ensimmäisestä vaiheesta alkaen. Selvitykset osoittavat, että uudistus täyttää hyvin sille asetetut tulonja- kopoliittiset mm. neutraalisuuden tavoitteet. Tuloverotus ei ole menettänyt tehoaan yhteiskunnassa vallitsevaa tulonjakoa tasaavana välineenä. Eri tuloluokkien verokohtelu on koko uudistusta tarkasteltaessa osoittautunut niin tasaiseksi kuin se käytettävissä olevin arviointikriteerein on ylipäänsä mahdollista. Tämä on voitu toteuttaa vähentämällä samalla 50 prosenttia tai enemmän marginaaliveroa maksavien lukumäärä runsaasta miljoonasta alle puoleen miljoonaan.

Käsitys suurituloisia suosivasta verouudistuksesta perustuu liian lyhyeen tarkastelujaksoon ja yksipuoliseen tarkastelukulmaan. On tuijotettu pelkästään marginaaliverojen alenemisprosentteja ja veroalennusten markkamääriä. On unohtunut, että tälle verovelvollisryhmälle painottuvat myös uudistuksen eri vaiheissa toteutetut lukuisat veropohjan laajennukset: viimeksi myyntivoittojen verotusta on kiristetty, eläkevakuutusmaksujen vähennysoikeutetta supistettu, korkovähennyksiä, kavennettu ja luontoisetujen verotusta lisätty. Osa veropohjan vahvistusten kuten myyntivoittojen verotuksen kiristymisen vaikutuksista tulee näkyviin vasta vähitellen. Veronalennuksista huolimatta valtion tuloverosta valtaosan maksavat edelleenkin juuri suurituloiset.

Tarkasteltaessa uudistuksen vaikutuksia pieni- ja keskituloisten verotukseen näkökulma on niin ikään pyrkinyt kapeutumaan. Esimerkiksi tulonsiirtojen vaikutukset, jotka mainitaan hallitusohjelmassa ja jotka painotuvat pienituloisille, on sivuutettu lähes kokonaan. Samoin on unohtettu se itsestäänselvyys, että verotuksen keventyminen ei voi auttaa niitä, jotka eivät tulojensa vähäisyyden vuoksi veroja juuri maksa.

Uudistuksen arviointia vaikeuttaa sekin, että veronkevennyksiä on ollut pakko ennakkoperintäjärjestelmän avulla myöhentää kulutuskysynnän kasvun hillitsemiseksi, jotta kansantalouden niin sisäistä kuin ulkoistakin tasapainoa voitaisiin parantaa. Kansalaiset voivat tehdä omakohtaiset arvionsa uudistuksen taloudellisista vaikutuksista vasta vuoden 1992 lopulla, kun ensi vuoden veroliput saapuvat.

Hallitus ehdottaa, että korkotulojen verotuksessa siirryttäisiin lähdeverojärjestelmään. Suomessa asuvien saamista korkotuloista perittäisiin 10 prosentin lopullinen lähdevero. Korkotuloa, josta perittäisiin lähdevero, ei tarvitsisi ilmoittaa veroilmoituksessa. Ulkomailla asuville eli rajoitetusti verovelvollisille maksetuista suorituksista veroviranomainen saa kansainvälistä verovalvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Yhteisöjen tuloveroprosenttia valtionverotuksessa ehdotetaan alennettavaksi 25 prosentista 23:een.

Suomen liikevaihtoverotusta kehitetään yhä lähemmäksi EY-valtioissa sovellettavia arvonlisäverojärjestelmiä. Hallitus ehdottaa verollisessa liiketoiminnassa käytettävien tuotantopanosten hintaan sisältyvän liikevaihtoveron vähennysoikeuden lisäämistä. Hallitus jatkaa edelleen liikevaihtoverojärjestelmän kehittämistä, jolloin järjestelmässä vielä esiintyvää veron kertaantuvuutta poistetaan.

Esityksen mukaan sosiaaliturvamaksu alenee ensi heinäkuun alusta alkaen pienyrittäjien osalta 0,25 prosenttia. Myös kone- ja laiteinvestoinnit tulevat vuoden 1991 alusta kokonaan vähennyskelpoisiksi. Nämä veroja maksu-uudistukset yhdessä noin miljardiin nousevien suoranaisten yritystukien lisäyksen kanssa, verrattuna kuluvaan vuoteen, ovat merkittävä budjettipanostus avoimen sektorin kilpailukyyn hyväksi. Vertailun pohjalta voidaan todeta, että yritysverotuksemme

taso on alhaisempi kuin keskimäärin Oecd-valtioissa. Yhtiöverokantamme edustaa Oecd-valtioiden keskitasoa, mutta yritysverotuksemme veropohja on suppeampi kuin Oecd-valtioissa keskimäärin. Suomen yritysverotus ei siten muodosta kansainvälisesti vertailtaessa suomalaisten yritysten kansainväliselle kilpailukyvyllä ylimääräistä kustannuserää.

Budjettiesityksen painopistealueella pitkävaikutteisena toimenpiteenä lisätään edelleen tuntuvasti korkeakoululaitoksen resursseja. Näiden määrärahojen huomattava kasvu perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin ja resurssilisäyksistä tehtyyn valtioneuvoston päätökseen.

Kohdennettaessa määrärahalisäyksiä otetaan erityisesti niin ikään huomioon tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen tarpeet sekä saavutetut tulokset. Ensi vuonna arvioidaan korkeakoulujen opiskelijamääräksi 110 000. Perus- ja alempien tutkintojen suoritustavoitteeksi on asetettu 10 000 ja jatkotutkintojen suoritustavoitteeksi 1 000 tutkintoa. Pitkällä aikavälillä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen ovat hyvinvointimme säilymisen ja kehittämisen kannalta ensisijaisen tärkeitä. Samalla tulee edelleen ponnistella tehokkuuden lisäämiseksi korkeakoululaitoksessa. Tutkimus- ja opetustoiminnan arvioinnin ja määrärahojen kohdentamisperusteiden kehittämistä jatketaan muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Teollisuuden kehittymisen ja kilpailukyvyn kannalta tärkeiden laitosten kuten Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen ja Teknologian kehittämiskeskuksen resursseja lisätään erityisesti silmälläpitäen kansainvälistymiskäytöstä. Tuotantotoiminnan alueellisen kehittämisen kannalta on merkittävää riskipääomarahaston perustaminen Kehitysaluerahasto Osakeyhtiöön. Tässä yhteydessä huomautan siitä alueellisen tuen rakenteellisesti muutoksesta, että painopiste siirtyy esityksen mukaan selvästi yleisestä kehittämistoiminnasta tuotannon tukemiseen.

Kehitysyhteistyöhön on ensi vuonna käytettävissä YK:n suosittamaa 0,7 prosentin bruttokansantuotesuutta vastaava määrä varoja. Kehitysyhteistyömäärärahojen lisäksi myönnetään tuntuvasti lisärahoitusta Itä-Euroopan kehitystä varten. Avustuksena ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnetään 90 miljoonaa markkaa käytettäväksi Suomen

lähialueilla sekä Puolassa tehtäviin erityisesti ilmansuojeluun ja Itämeren suojeluun liittyviin hankkeisiin. Tarkoituksena on lähinnä suomalaisen ympäristönsuojelutekniikan avulla edistää lähialueillamme ympäristön laadun parantamista. Korkotukilainoja Suomen kannalta tärkeisiin Itä-Euroopan maissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin voidaan hyväksyä esityksen mukaan enintään 300 miljoonaa markkaa.

Esitykseen sisältyy uusi määräraha, jolla rahoitetaan selvitystoimintaa Suomen kannalta keskeisistä ympäristöongelmista lähialueillamme ja tarkennetaan tietoja päästöistä ja niiden ympäristövaikutuksista. Laajemmin osallistumme Itä-Euroopan kehittämiseen Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin rahoituksen kautta. Pankin tarkoituksena on tukea Itä-Euroopan maiden taloudellista uudistumista kohti markkinatalousjärjestelmää.

Myös kotoisiin ympäristöasioihin kiinnitetään budjettiesityksessä huomiota. Luonnon-suojelu- ja virkistysalueiden hankintaa varten esitetään 143 miljoonaa markkaa. Määräraha kasvaa kuluvaan vuoteen nähden kaksinkertaiseksi, mikä johtuu mm. rantojensuojeluohjelman aloittamisesta ja Kolin kansallispuiston perustamisesta.

Asunto-olojen voimakas kehittäminen jatkuu. Ensi vuonna aloitetaan 15 750 vuokra- ja asumisoikeusasunnon ja 6 000 omistus-asunnon rakentaminen aravalainojen turvin. Tämä ylittää huomattavasti talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisen vähimmäismäärän. Edellisten lisäksi perusparransuolainoilla aloitetaan 6 500 asunnon peruskorjaus ja maatilahallituksen lainoilla noin 1 300 asunnon rakentaminen tai perusparantaminen.

Asumisoikeusasuntojen lainoitus vakiinnutetaan. Asunto-olojen kehittämisrahastoon siirretään esityksessä runsaat 2 700 miljoonaa markkaa, missä on lisäystä kuluvaan vuoteen yli 1,5 miljardia. Kaikkienensa asuntorahastolla on käytettävissään 6 700 miljoonaa eli runsaat 2 miljardia enemmän kuin kuluvana vuonna.

Asumistukimäärärahat lisääntyvät 270 miljoonaa. Asumistukeen oikeutettujen piiri laajenee ja tukiperusteita väljennetään.

Ulkomaalaiskeskuksen palvelukykyä parannetaan lisäämällä henkilöstöä ja uudistamalla hallinnollisia menettelyjä, jotka ovat liian hitaita ja jähkkiä. Pakolaisten turva-

paikka-anomusten käsittelyaika lyhennetään keskimäärin kolmeen kuukauteen. Myös viisumianomusten käsittelyä on tarkoitus oleellisesti tehostaa.

Vahva uudistustyö jatkuu myös sosiaalipoliitikassa. Vuonna 1991 kehitetään erityisesti lapsiperheiden toimeentuloturva. Lapsilisiä korotetaan ensi lokakuun alusta tapahtuvan 15 prosentin korotuksen lisäksi 22 prosentilla vuoden 1991 lokakuun alusta lukien. Kodinhoitotukeen tehdään tasokorjaus, äitiysavustusta nostetaan, vanhempainrahakautta pidennetään, isät saavat oman kuuden arkipäivän isyysloman, äitiyspäivärahakauden aikais-taminen 50 arkipäivällä tehdään mahdolliseksi jnp. Luettelo on varsin pitkä ja vaativa.

Edellä on todettu osa sosiaalipoliitikan uudistustyön toimenpiteistä. Luettelon lopuksi voitaneen mainita, että myös keskeisen sosiaalipoliitikan lohkon eläkepolitiikan kehittäminen jatkuu. Ajankohdan 1.7.1991 jälkeen myönnettävissä eläkkeissä puolisoiden lisäosa korotetaan 85 prosenttiin yksinäiselle maksettavan lisäosan määrästä. Uudistuksen yhteydessä parannetaan myös eläkkeensaajien asumistukea.

Tiestön kunnosta huolehditaan myöntämällä sen ylläpitoon ja kehittämiseen tuntuvasti lisärahoitusta. Myös Valtionrautateiden kehittäminen jatkuu. Helsingistä Tampereelle ja Turkuun vievien ratojen palvelutasoa nostetaan niin, että matka-ajat lyhenevät lähivuosina noin 40 minuutilla. Kilpailuedellytysten turvaamiseksi maamme ulkomaanliikenteen lastialuksille tullaan myöntämään kolmen vuoden ajan avustusta. Ensi vuodelle avustusta varten esitetään 80 miljoonaa markkaa.

Maataloustuotteiden vientitarve on kasvanut poikkeuksellisen suureksi viime ja tämän vuoden erittäin hyvien satojen vuoksi. Hallitus valmistelee toimenpiteet, joiden avulla tavoitehintatuotteiden kotimainen kysyntä ja tarjonta nykyistä paremmin tasapainottuvat markkinoilla. Tavoitteena on valtion rahoittaman vientituen ja maatalouden ylituotannon valtiolle aiheuttamien muiden kustannusten olennainen vähentäminen vastaisuudessa.

Yhteenvetona hallituksen esityksestä totean, että siinä valtio toteuttaa omalta osaltaan tekemänsä sitoumukset, erityisesti ns. Kallio-ratkaisun osalta. Esitys on rakennettu muutoinkin niin, että yhteiskuntapoliittisesti

tärkeimmät kehittämisohjelmat toimeenpannaan alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti. Säästämistoimet kohdistuvat pääasiassa ns. byrokratian hallintomenoihin.

Verouudistuksen aiheuttamasta tulojen niukasta lisääntymisestä johtuen hallitus on joutunut harkitsemaan erityisen tarkasti esityksensä painoalueita. Sellaisiksi ovat muodostuneet panostus asuntopoliitiikkaan ja ympäristöasioihin, avoimen sektorin kilpailuedellytysten parantamiseen, tärkeimpiin sosiaali- ja kansanterveystyön aloihin kuten lapsilisiin, kansaneläkkeisiin ja työttömyysturvan kehittämiseen. Lisäksi on erityistä huomiota kiinnitetty tulevaisuuden kannalta tärkeihin ammatillisen opetuksen, korkeakoululaitoksen ja opintotuen sektoreihin.

Hallituksen käsityksen mukaan monet indikaattorit osoittavat taloudellisen kehityksen voimakasta heikkenemistä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että sekä tulopoliitikan osapuolten että muiden kansantalouden kehityksestä vastaavien päättäjien toimet sovitetaan nyt yhteen kehityssuunnan muuttamiseksi. Suurimman ongelman, vaihtotaseen alijäämän, korjaamiseksi on voimat koottava säästäväisyyden edistämiseksi ja kilpailukykyä parantamiseksi kansainvälisillä markkinoilla. Kilpailukyky ei parane, jolle inflaatiokorjaus pysy kurissa.

Korostan vielä, että huolestuttavan kehityssuunnan kääntämisen keinot ovat suomalaisten päättäjien käsissä. Niitä on nyt käytettävä määrätietoisesti, jotta voimme hyödyntää kansainvälisillä markkinoilla vilkkaan jatkuvan kysynnän teollisen tuotantomme avainalueilla. Tämä on ainoa tie, jolla kestävästi voimme ylläpitää ja kehittää edelleen saavuttamaamme hyvinvoinnin tasoa.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni ruotsinos on jaettu ruotsinkielisille kansanedustajille. Pyydän, että myös se merkitään eduskunnan pöytäkirjaan.

Ministeri Louekosken puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Fru talman! Regeringens proposition med förslag till budget för 1991, som i dag givits till riksdagen, bygger på oroväckande dystra utvecklingsprognoser. Högkonjunkturens kulmen har passerats. Produktionstillväxten avtar avsevärt, i takt med att tyngden av de faktorer som vidmakthållit efterfrågan mins-

kar och de höga räntorna börjar ha återverkningar inom alla samhällssektorer.

Det faktum att ökningen i den inhemska efterfrågan avtog ingav hopp om att även de centrala problemen inom den ekonomiska politiken, underskottet i handelsbalansen och inflationen, skulle lindras. Krisen i Mellanöstern och det stigande oljepriset medför dock nya problem, både med avseende på bytesbalansen och med avseende på prisutvecklingen. Vi kan inte längre betala vår höjda oljeräkning med vår egen export till Sovjetunionen lika smidigt som förut. Det stigande oljepriset fördunklar för sin del våra ekonomiska utsikter, men dess verkningar har inte ännu beaktats i målsättningarna för den ekonomiska politiken eller i motiveringarna till budgeten. Jag understryker dock här regeringens beredskap i det fall att oljepriset eller andra motsvarande faktorer i avsevärd grad och permanent förändrar utvecklingsprognoserna under höstens lopp.

Målet att minska underskottet i handelsbalansen och dämpa inflationen är nu ännu viktigare än förut. Trots att tillväxten avtar finns det ännu inte rum för stimulansåtgärder i propositionen. Höstens inkomstpolitiska förhandlingar avgör också i stor utsträckning våra förutsättningar att möta de kommande problemen. Situationen i fråga om bytesbalansen tillåter inte att överenskomna mål vad köpkraften beträffar överskrids. Det kan inte heller bli fråga om att kompensera det höjda oljeprisets verkningar på priserna, ty de medel som står till buds bara minskar i takt med att oljeräkningen stiger. Även allmänt innebär den ringa tillväxten att de medel som kan utdelas minskar.

Regeringens proposition innehåller inga betydande utgiftsökande reformer som inte är lagstadgade eller om vilka beslut inte fattats redan förut. Till vissa delar föreslås däremot avkall på redan ingångna förbindelser. Trots detta ökar statens utgifter med cirka fyra procent jämfört med de beräknade kassautgifterna för innevarande år.

Efter en grundlig analys av kostnadsökningen kan det konstateras att statens utgiftsstruktur är sådan att föreliggande proposition med fog kan betecknas som synnerligen stram med avseende på utgiftsökningen. Större inbesparingar kan knappast göras utan s.k. sparlagar, och några sådana föreslår regeringen inte.

Det bör noteras att statshushållningen är i gott skick. Statshushållningens inkomstöverskott, d.v.s. den balansvariabel som ger en bild av hela statshushållningen och i vilken fonderna utanför budgeten beaktas, förblir alltför stort och beräknas uppgå till 8,6 miljarder mark. Budgethushållningens inkomstöverskott ökar från innevarande års nivå och stiger till 2,3 miljarder mark.

Särskilt stram har regeringen varit vid behandlingen av s.k. byråkratiutgifter. Det finns knappast några egentliga nya tjänster i propositionen. Inom många ämbetsverk och inrättningar uppnås snarare en inbesparing av personal genom att byråkratin minskas och effektiviteten ökas. Inom undervisningsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden sammanslås fyra stora centrala ämbetsverk till två. Utbildningsstyrelsen samt social- och hälso styrelsen, vilka bildas genom sammanslagningen, inleder sin verksamhet våren 1991 med personalresurser som är avsevärt mindre än de nuvarande ämbetsverkens sammanlagda personalantal.

Propositionen innehåller även andra betydande administrativa reformer som syftar till att förenkla och effektivera uppgifterna inom den offentliga förvaltningen. Ett utslag av regeringens vilja att minska s.k. byråkratiutgifter var, att man i samband med budgetbehandlingen minskade konsumtionsutgifterna betydligt inom alla förvaltningsgrenar.

Avsikten är att totalrevideringen av systemet med statsandelar till kommuner och kommunalförbund skall genomföras vid ingången av 1992. Reformen är ett betydande steg mot en bättre produktion av offentlig service och ett statsandelssystem som sporrar till ekonomisk verksamhet och tillgodoser de enskilda kommunernas och förvaltningssektorernas specialbehov. Budgetpropositionen medför inga betydande oförutsedda belastningar för kommunernas utgiftsekonomi. Statsbidragspersonalens storlek ökar inom social- och hälsovården i enlighet med den riksomfattande planen. Kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna förblir oförändrad. Giltighetstiden för den till skattereformen anknutna tidsbundna ändringen i statsandelsskalan för social- och hälsovården skall förlängas med ytterligare ett år.

Skattereformen förändrar skatteintäkternas struktur och belopp inom hela den offentliga

sektorn. I och med att budgeten förenklas, bl.a. genom att vissa anslag för social-och hälsovården sammanslås och genom de övriga åtgärder som vidtagits, t.ex. försöket med frikommuner, minskas styrningen av kommunerna och kommunernas möjligheter att begränsa utgiftsökningar förbättras.

Trots det knappt tilltagna svängrummet har man i budgetpropositionen kunnat inrymma klara prioriteringsområden. På utgiftssidan samt i fråga om inkomsterna och skatterna är tryggheten av den öppna sektorns produktionsförutsättningar en målsättning som främjas på många olika sätt. En annat viktig faktor som också främjar den öppna sektorn är, att det som överenskommit i den ekonomisk- och inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen genomförs strikt. Verkningarna av de åtgärder som anknyter till avtalet återspeglas inom många olika förvaltningsområden, vilket skapar ramarna för en förlängning av avtalet. Staten har för sin del uppfyllt avtalsförpliktelserna. Nu är det arbetsmarknadsparternas tur att fullgöra sin andel.

När det gäller den ekonomiska politiken innebär den europeiska integrationen framför allt att konkurrenskraften hos verksamhetsbetingelserna för såväl företag som fysiska personer accentueras. Det faktum att kapitalmarknaderna har blivit friare har å sin sida inneburit att konkurrensen i fråga om styrning av kapitalströmmarna har ökat. Stora skillnader mellan beskattningen i olika stater kan påverka enskilda personers och företags ekonomiska beteende. Inom de Europeiska gemenskaperna har skatterna intagit en central position i samband med direktiven angående en frigörelse av kapitalmarknaderna.

Trots de strävanden att harmonisera skattesystemen som förekommit inom EG ter sig utvecklingen av inkomstbeskattningen i Europa sådan, att det primära målet inte är att harmonisera de nationella skattesystemen, utan att harmonisera beskattningens effektiva nivå. Detta genomförs med de medel som bäst passar in i det nationella skattesystemet. Inte heller inom EG har en harmonisering av den direkta beskattningen i och för sig varit en målsättning utan den är endast ett medel i strävan till en ekonomisk integration.

Syftet med regeringens totalskattereform har varit att förbättra beskattningens ekono-

miska verkningar genom att göra beskattningen mera neutral och mera rättvis samt genom att förenkla beskattningen. Den ledande principen vid genomförandet har varit den samma som i fråga om de skattereformer som allmänt genomförts i Oecd-staterna på senaste tid, d.v.s. en sänkning av skattesatsen och en utvidgning av skattebasen. Skattebasen har utvidgats genom att avdrag har slopats och möjligheterna till avskrivningar och reserveringar minskats.

En bedömning av totalskattereformen bör inte inskränkas till ett enda år. Det är skäl att i minnet återkalla de mål som uppställts för reformen: en enhetlig beskattning av olika inkomstslag, en stärkning av skattebasen, ett klarare avdragssystem och sänkta marginalsatser i alla inkomstklasser. Syftet med reformen har således varit att reformera och förbättra inkomstbeskattningens struktur.

Någon betydande lättnad i beskattningen utlovades inte i regeringsprogrammet; däremot förutsattes det att statens och kommunernas skatteintäkter tryggas i alla skeden av reformen. Inom inkomstbeskattningen har reformen inneburit en klar lindring, ty utan skattereformen vore skattegraden för löntagarnas vidkommande nästa år i medeltal drygt två procent högre än den inkomstskattegrad som nu är att vänta.

Man har noggrant följt skattereformens verkningar ända från reformens första skede. Utredningarna visar att reformen väl uppfyller dess inkomstfördelningspolitiska syfte. Inkomstbeskattningen har inte förlorat sin effekt som medel för utjämning av inkomstfördelningen i samhället. Vid en granskning av hela reformen har den skattemässiga behandlingen av olika inkomstklasser visat sig vara så jämn som den med till buds stående bedömningskriterier överhuvudtaget kan vara. Detta har kunnat åstadkommas samtidigt som antalet skattebetalare som betalar 50 procent eller mera i marginalsatt har kunnat minskas från en dryg miljon till under en miljon.

Uppfattningen att skattereformen skulle gynna höginkomsttagarna är baserad på en alltför kort granskningsperiod och på en ensidig infallsvinkel: man har enbart stirrat på de procentsatser med vilka marginalsattarna sänks och på skattesänkningarnas markbelopp. Man har glömt att just denna

grupp av skattskyldiga mest berörs av de många breddningar av skattebasen som genomförs i reformens olika skeden: beskattningen av försäljningsvinster har skärpts, rätten att avdra pensionsförsäkringsavgifter har inskränkts, ränteavdragen har minskats och beskattningen av naturaförmåner har ökats. En del av effekterna av breddningen av skattebasen, t.ex. skärpningen av beskattningen av försäljningsvinster, kommer att märkas endast småningom. Trots skattesänkningarna betalas största delen av inkomstskatten till staten av storinkomsttagarna.

Vid bedömningen av reformens verkningar på små- och medelinkomsttagarnas beskattning har synfältet också haft en tendens att krympa: t.ex. effekterna av inkomstöverföringarna, som främst kommer småinkomsttagarna till godo, har nästan helt förbigåtts. Man har också glömt det självklara faktum att en lindring av beskattningen inte kan hjälpa dem som på grund av sina ringa inkomster knappt betalar någon skatt alls.

En bedömning av reformen försvåras också av att man varit tvungen att med hjälp av förskottsuppbördssystemet senarelägga skattelättnaderna i syfte att stävja konsumtionsökningen; detta i syfte att kunna förbättra såväl den inre som den yttre balansen i samhällsekonomin. Först i slutet av 1992, när debetssedlarna för 1991 kommer, kan medborgarna göra sina egna bedömningar av reformens ekonomiska verkningar.

I fråga om beskattningen av ränteinkomster föreslår regeringen en övergång till ett källskattesystem. För ränteinkomster som i Finland bosatta personer erhållit skall enligt förslaget uppbäras en slutlig källskatt på tio procent. Den ränteinkomst för vilken källskatt uppbärs skall inte behöva uppges i skattedeklarationen. I fråga om sådana utbetalningar som skett till utomlands bosatta personer, d.v.s. till begränsat skattskyldiga, får skattemyndigheten de uppgifter som behövs för internationell skatteövervakning.

Det föreslås att inkomstskatteprocentsatsen för samfund i statsbeskattningen sänks från 25 procent till 23 procent.

Omsättningsbeskattningen i Finland utvecklas så, att den blir allt mera lik de mervärdesskattesystem som tillämpas i EG-länderna. Regeringen föreslår en ökning av rätten att avdra den omsättningskatt som ingår i priset på de produktionsinsatser som

används i skattbar affärsverksamhet. Regeringen fortsätter alltså att utveckla omsättningsskattesystemet, varvid den dubbelning av skatt som ännu förekommer i systemet skall kunna elimineras.

Enligt propositionen sjunker småföretagarnas socialskyddsavgift med 0,25 procent från och med 1.7.1991. Även investeringar i maskiner och anläggningar blir helt avdragsgilla vid ingången av 1991. Dessa skatte- och avgiftsreformer innebär jämfört med detta år, tillsammans med ökningen i det direkta företagsstödet, vilken uppgår till cirka en miljard mark, en betydande budgetsatsning till förmån för den öppna sektorns konkurrenskraft. Vid en jämförelse kan det konstateras att vår företagsbeskattning är lägre än i Oecd-länderna i genomsnitt. Skattesatsen för bolag i vårt land representerar genomsnittet i Oecd-länderna, men i vår företagsbeskattning är skattebasen mindre än i Oecd-länderna i genomsnitt. Internationellt sett innebär företagsbeskattningen i Finland inte någon extra belastning för de finländska företagens konkurrenskraft.

Såsom en åtgärd med långtidsverkan inom propositionens prioriterade områden noteras vidare en kännbar ökning av högskoleväsendets resurser. Den avsevärda ökningen i dessa anslag baseras på lagen om utveckling av högskoleväsendet och på det beslut statsrådet fattat om resursökningar.

Vid allokeringen av anslagsökningarna beaktas särskilt forskningens och forskarutbildningens behov samt de resultat som uppnåtts. År 1991 beräknas antalet högskolestuderande uppgå till 110 000. Det uppställda målet är att det avläggs 10 000 grund- och lägre examina och 1 000 påbyggnadsexamina. På lång sikt är utvecklingen av högskoleutbildningen och forskningen av primär betydelse för att vårt välförhållande skall kunna bevaras och utvecklas. Samtidigt är det nödvändigt att fortsättningsvis arbeta för att öka effektiviteten inom högskoleväsendet. Utvärderingen av forsknings- och utbildningsverksamheten samt av grunderna för allokeringen av anslag fortsätts i enlighet med de växande behoven.

Resurserna för de inrättningar som är viktiga för industrins utveckling och konkurrenskraft, t.ex. statens tekniska forskningscentral och teknologiska utvecklingscentralen, ökas särskilt med tanke på internationa-

liseringen. När det gäller det regionala utvecklandet av produktionsverksamheten har grundandet av en riskfinansieringsfond inom Utvecklingsområdesfonden Ab stor betydelse. I detta sammanhang vill jag nämna den ändring av det regionala stödets struktur, som innebär att tyngdpunkten enligt propositionen klart överförs från allmänna utvecklingsåtgärder till stöd för produktionen.

För utvecklingssamarbetet står nästa år ett belopp, som motsvarar den av FN rekommenderade andelen om 0,7 procent av bruttonationalprodukten, till buds. Förutom anslagen för utvecklingssamarbete beviljas även kännbar tilläggsfinansiering för utvecklingen i Östeuropa. I stöd för miljövårdsinvesteringar beviljas 90 miljoner mark att användas inom områden som ligger nära Finland samt för projekt som genomförs i Polen, särskilt inom luftvården och skyddet av Östersjön. Avsikten är att främst med hjälp av finländsk miljövårdsteknologi främja en sanering av miljön i våra närområden. Räntestödslån för ur Finlands synvinkel viktiga miljöinvesteringar i de östeuropeiska länderna kan godkännas till ett belopp av högst 300 miljoner mark.

I propositionen ingår ett nytt anslag om skall användas för finansiering av utredningar om sådana miljöproblem inom våra närområden som är centrala ur Finlands synvinkel samt för precisering av uppgifter om utsläpp och om dessas verkningar på miljön. I större omfattning deltar vi i utvecklandet av Östeuropa genom finansiering via Europeiska återbyggnads- och utvecklingsbanken. Avsikten är att banken skall stöda de östeuropeiska ländernas ekonomiska utveckling mot marknadsekonomi.

Även inhemska miljöfrågor beaktas i budgeten. För anskaffning av naturskydds- och rekreationsområden föreslås 143 miljoner mark. Anslaget ökar till det dubbla jämfört med anslaget för innevarande år, vilket bl.a. beror på att strandskyddsprogrammet inleds och på att nationalparken i Koli grundas.

Den intensiva utvecklingen av bostadsförhållandena fortsätter. År 1991 inleds byggandet av 15 750 hyres- och bostadsrättsbostäder samt 6 000 ägarbostäder med stöd av aravalån. Detta överstiger betydligt det minimiantal som förutsatts i den ekonomisk- och inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen. Ytterligare påbörjas grundlig förbättring av

6 500 bostäder med stöd av grundförbättringslån och byggandet eller grundlig förbättring av cirka 1 300 bostäder med stöd av jordbruksstyrelselån.

Långivningen för bostadsrättsbostäder befasts. I propositionen överförs drygt 2 700 miljoner mark till fonden för utvecklande av bostadsförhållandena, vilket innebär en ökning på över 1,5 miljarder mark jämfört med innevarande år. Inalles har bostadsfonden 6 700 miljoner mark till sitt förfogande, d.v.s. drygt 2 miljarder mark mera än innevarande år.

Anslagen för bostadsbidrag ökas med 270 miljoner mark. Kretsen av personer som är berättigade till bostadsbidrag utvidgas och grunderna för beviljande av bidraget mildras.

Utlänningscentralens serviceförmåga förbättras genom att personalen utökas och de administrativa rutinerna revideras. Behandlingstiden för flyktingars ansökningar om asyl förkortas till i medeltal tre månader. Även behandlingen av visumansökningar effektivteras.

Reformarbetet fortsätter starkt inom socialpolitiken. Under 1991 utvecklas särskilt utkomstskyddet för barnfamiljer. Förutom att barnbidragen höjs med 15 procent 1.10.1990, höjs de med 22 procent 1.10.1991. Hemvårdsstödet nivåjusteras, moderskapsunderstödet höjs, föräldrapenningsperioden förlängs, fäderna får en egen 6 vardagar lång faderskapsledighet, det blir möjligt att tidigare lägga moderskapspenningsperioden med 50 vardagar o.s.v. Listan är synnerligen lång och krävande.

En del av reformåtgärderna inom socialpolitiken har berörts ovan. Som avslutning på uppräknningen må nämnas att utvecklingen inom ett centralt socialpolitiskt område, pensionspolitiken, fortsätter. I fråga om pensioner som beviljas efter 1.7.1991 höjs markernas tilläggsdel till 85 procent av den tilläggsdel som betalas till ensamstående. I samband med reformen förbättras även bostadsbidraget för pensionstagare.

Betydande tilläggsfinansiering beviljas för väghållningen och förbättrandet av vägnätet. Man fortsätter även att utveckla Statsjärnvägarna. Servicenivån på bansträckorna mellan Helsingfors och Tammerfors samt mellan Helsingfors och Åbo höjs så, att resetiderna under de närmaste åren förkortas med cirka 40 minuter. I syfte att trygga konkurrens-

kraften för fraktfartygen inom vårt lands utlandstrafik kommer stöd att beviljas under tre års tid. För nästa år föreslås 80 miljoner mark för stödet.

På grund av de synnerligen goda skördarna 1989 och 1990 har behovet att exportera lantbruksprodukter blivit exceptionellt stort. Regeringen förbereder åtgärder med hjälp av vilka den inhemska efterfrågan och utbudet av riktpisprodukter marknadsbalanseras bättre än för närvarande. Målet är att det statsfinansierade exportstödet och de övriga kostnader som överproduktionen inom lantbruket åsamkar staten skall minska betydligt i framtiden.

Som en sammanfattning av regeringens proposition konstaterar jag att staten för sin del i propositionen uppfyller de förbindelser den ingått, i synnerhet i fråga om den s.k. Kallio-lösningen. Propositionen har även annars byggts upp så, att de i samhällspolitiskt hänseende viktigaste utvecklingsprogrammen verkställs enligt de ursprungliga planerna. Sparåtgärderna inriktas huvudsakligen på den s.k. byråkratins förvaltningskostnader.

På grund av den knappa inkomstökningen, som är en följd av skattereformen, har regeringen särskilt noggrant nödgats överväga vilka områden som skall prioriteras i propositionen. Tyngdpunkten har således lagts vid satsningar på bostadspolitiken och miljöfrågor, förbättrande av den öppna sektorns konkurrenskraft samt de viktigaste sektorerna inom social- och folkhälsovården, såsom barnbidragen, folkpensionerna och utvecklandet av arbetslöshetsskyddet. Ytterligare har särskild uppmärksamhet fästs vid den med tanke på framtiden viktiga yrkesinriktade undervisningen, högskoleväsendet och studiestödet.

Enligt regeringens uppfattning pekar många indikatorer mot en stagnation inom den ekonomiska utvecklingen. Därför är det synnerligen viktigt att såväl de åtgärder som vidtas av parterna inom inkomstpolitiken som de åtgärder som vidtas av andra beslutsfattare som svarar för samhällsekonomins utveckling, nu sammanjämkas så, att denna utvecklingstrend kan brytas. I syfte att råda bot på det största problemet, underskottet i bytesbalansen, bör krafterna koncentreras på att främja sparsamheten och förbättra vår konkurrenskraft på den internationella marknaden. Konkurrenskraften

förbättras inte om inflationsutvecklingen inte hålls i styr.

Jag understryker ytterligare, att de medel med vilka den oroväckande utvecklingstrenden kan brytas ligger i de finländska beslutsfattarnas händer. Dessa medel bör nu användas målmedvetet så, att vi kan utnyttja den livliga efterfrågan som inom den internationella marknaden råder inom nyckelområdena för vår industriella produktion. Detta är den enda väg på vilken vi varaktigt kan bibehålla och ytterligare utveckla den välfärdsnivå vi har uppnått.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys n:o 96 liikevaihtoverolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Hallituksen propagandatykillä ammuttiin juuri suurin piirtein kaikki käytettävissä olevat panokset. Nämä propagandaterveiset pitivät sisällään kaikki muut asiat paitsi sen, että hallitus tekee parhaansa, niin että veronpalautuksia viime vuodelta ei maksettaisi kansalaisille juuri ennen eduskuntavaaleja vuonna 1991. Siitä ilmeisesti kuitenkin on kysymys, kun veronpalautukset ovat lykkäytymässä ja niin, että niitä ei saada tämän vuoden puolella.

Mitä tulee liikevaihtoveron korottamiseen, niin hallitus ei liiemmästi markkinoi sitä, että liikevaihtoverolla kerätään varoja suurituloisille annettavien tuloveron alennusten rahoittamiseen. Tämä liikevaihtoverouudistuslaki, joka nyt on käsillä eduskunnassa, ei pidä sisällään varsinaista liikevaihtoveron korotusta. Se korotus on tulossa toisen lain mukana. Mutta tässä on kysymys laista, jolla suurteollisuudelle annetaan 3 miljardin markan suuruinen verohelpotus ja tällä tavalla helpotetaan yrityksille tulevia maksuja kei-

noilla, jotka sitten kansalaiset ja pienituloiset ja keskisuurituloiset ihmiset joutuvat maksamaan. Tämä 3 miljardin markan liikevaihtoverohelpotus, joka ollaan käsillä olevan lain mukaan antamassa suuryrityksille, on saman suuruinen kuin on ruoassa oleva liikevaihtovero nettomääräisesti.

Kun oli valittavana kaksi liikevaihtoveron alennusta, teollisuudelle annettavat liikevaihtoverohelpotukset tai elintarvikkeissa olevan liikevaihtoveron poistaminen, hallitus näyttää valinneen yrityksille annettavat verohelpotukset eikä pysty vaikuttamaan suomalaisen yhteiskunnan hintatasoon ja hintoihin siltä osin, että nämä alennukset koituisivat pienituloisten ihmisten hyväksi, niin kuin liikevaihtoverohelpotukset koituvat pienituloisten ihmisten hyväksi ja toisaalta liikevaihtoveron korotus on pienituloisten ihmisten etujen vastainen asia.

Tästä liikevaihtoverolakiesityksestä uupuu se rakenteellinen uudistus, josta tämä hallitus on jo päättänyt, vaikka ilmeisesti tuosen vasta vaalien jälkeen eduskuntaan: Liikevaihtoveron pohjaa ollaan laajentamassa niin, että palvelut joutuvat liikevaihtoverolle ja myös siltä osin kansalaiset joutuvat maksamaan suurituloisille annettavat verohelpotukset ja teollisuudelle tulevat liikevaihtoveron helpotukset, kun pannaan liikevaihtovero partureille, kampaamoille, ravintoloille, kahviloille, hotelleille, suutareille, räätäleille. Tätä on liikevaihtoveron pohjan laajentaminen, ja hallitus on ilmeisesti sopinut siitä, että tällainen liikevaihtoveropohjan laajennus tulee vaalien jälkeen. Sitä ei ole tässä esityksessä mukana, mutta rehellisempää ja kohtuullisempaa olisi ollut, että myös se vero olisi tullut tässä, jolloin kansa voisi ottaa vaaleissa kantaa liikevaihtoveron korottajiin ja liikevaihtoveron pohjan laajentamiseen.

Tällä hallituksella on taipumuksena korottaa veroja. Tällä hallituksella on taipumuksena antaa veronalennuksia suurituloisille. Tältä hallitukselta saa, niin kuin sanotaan, hallitus on tässä merkityksessä hyvin leväperäinen. Tämä hallitus vaikuttaa yhteiskunnan tulonjakoon niin, että tuloerot yhteiskunnassa lisääntyvät toisin kuin valtiovarainministeri äsken väitti. Hän väitti, että yhteiskunnassa tuloerot tasoittuvat, mutta tuloerot eivät tasoitu. Nimittäin ne laskelmat, joita täällä myös on jaettu edus-

kunnalle ja jotka kuvaavat hallituksen mielestä tuloerojen kehitystä, on tehty ilman kunnallisverovaikutusta ja ilman liikevaihtoverovaikutusta ja käyrä, joka kertoo verohelpotuksista, loppuu 250 000 markan vuositulon kohdassa, jolloin käyrä nousisi huomattavasti ylöspäin. Siellä on 100 000 sellaista ihmistä, jotka saavat suuret verohelpotukset, mutta jotka eivät näy tässä hallituksen käyrässä, josta myös liikevaihtoverotus puuttuu.

Tältä osin hallitus mittaa tuloeroja prosenteilla. Se on huono mittari, koska prosentit ovat vähän sama asia kuin alkoholiprosentit. Eivät alkoholissa juoda prosentteja, vaan alkoholia. Ei myöskään tuloerot ole prosentteja, vaan markkoja, ja markkamääräiset tuloerot kasvavat hallituksen politiikan myötä.

Arvoisa puhemies! Liikevaihtoveroesitys, joka nyt on käsittelyssä, on liian suppea kuvaamaan hallituksen kaikkia pyrkimyksiä liikevaihtoveron alueella, ja tässä yhteydessä olisi ollut kohtuullista, kun kokonaisuudistus on tulossa, että olisi tuotu myös palvelujen pano liikevaihtoverolle eduskunnan käsitteelyyn, jotta olisimme tienneet, mitkä puolueet eduskunnassa kannattavat palvelujen liikevaihtoveroa, ilman että asia jätetään käsitteelyyn vaalien jälkeen.

Hallitus ei toteuta verouudistuspolitiikkaansa siltä osin, että kaikki tulot saataisiin samalle viivalle, vaan hallitus tällä tavalla pyrkii kiinnittämään huomion verouudistuksessa nimenomaan tulovero-osuuteen, vaikka yhteiskunnassa veropolitiikkaan vaikuttavat monet muutkin asiat, nimenomaan liikevaihtovero tärkeimpänä tulojen ohella. Emme me voi hyväksyä oppositiossa sellaista, että tarkastellaan yhteiskunnan tulonjakovaikutuksia vain tuloveron kehityksen kannalta, vaan niitä täytyy tarkastella myös liikevaihtoveron näkökulmasta. Se muuttaisi selvästi sitä kuvaa, joka hallituksesta on kansalaisilla, ja antaisi rehellisemmän kuvan siitä, miten suomalaisessa yhteiskunnassa verot peritään.

Arvoisa puhemies! Ministeri Louekoski ei esitellyt tätä liikevaihtoveroesitystä tässä yhteydessä eduskunnalle ja ilmeisesti välttelee keskustelua liikevaihtoverouudistuksesta, koska hän myös poistunut salista.

Jotta tätä liikevaihtoverokeskustelua voitaisiin käydä ministerin läsnä ollessa, arvoisa

puhemies, minä ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan tämän viikon perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Olisi kohtuullista, että ministeri Louekoski olisi silloin laajemminkin pohtimassa liikevaihtoverokysymystä ja osallistumassa eduskunnassa sellaisten lakiesitysten käsittelyyn, jotka ovat ongelmallisia yhteiskunnan kannalta, niin kuin lähdeveroesityskin, joka tulee minun lakilaitteenani myöhemmin tämän päivän esityslistalla ja jossa ehdotan lähdeveroprosentiksi 25:tä. Ministeri Louekoski on henkilökohtaisesti sopinut pankkien kanssa 10 prosentista, ja se on niin alhainen vero, että edes EY:n direktiivi ei ole niin alhainen, vaan EY:ssä direktiivi on 15 prosenttia.

Tältä osin ministeri Louekosken esittämät vakuuttelut siitä, että hallitus ei muka suosi suurituloisia, ovat törkeää propagandaa hallituksen puolesta ja vääristelevät tilannetta. On ongelmallista, jos ministeri itse, joka on tullut tunnetuksi eduskunnassa hyvin asiallisesta esiintymisestä, on nyt alustanut tämän syksyn budjettikeskustelun tästä näkökulmasta, että mikä tahansa sallitaan. Tämä ”mikä tahansa” pitää tässä tarkoituksessa sisällään sen, että hallitus väittää, että sen veropolitiikka ei suosisi suurituloisia ja yrityksiä siltä osin, että myös yritysten verot ovat nykyisin huomattavasti pienemmät kuin ne ovat olleet.

Tämä politiikka kätkee sisälleen sen, että Suomen markan kurssi on väärä. Markka on yliarvostettu, ja hallitus koettaa tällaisilla vippaskonsteilla, erilaisilla veronalennuksilla, selvitä vaaleihin asti ja ensi vuoteen, jolloin vuorossa on markan devalvaatio.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

3) Hallituksen esitys n:o 99 laeiksi rajoitusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä verotuslain 63 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan

4) Hallituksen esitys n:o 85 laeiksi ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamisesta sekä Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain ja Svenska handels-högskolan -nimisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

5) Hallituksen esitys n:o 86 laiksi Lapin yliopistosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Taideosaston perustamisen jälkeen on Lapin korkeakoulu muutettavissa yliopistoksi, kuten tässä hallituksen esityksessä todetaan. Uusi taiteiden tiedekunta muodostaa aikaisempien kasvatustieteiden, oikeustieteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekuntien kanssa harmonisen kokonaisuuden. Tiedekunnat sisältävät yhteensä seitsemän erilaista koulutusohjelmaa. Näiden lisäksi korkeakoululla on viisi erillislaitosta: kirjasto, kielikeskus, täydennyskoulutuskeskus, Pohjoismaisen oikeuden instituutti ja Arktinen keskus.

Koska korkeakoulussa ovat edustettuina monet koulutuksen ja tieteiden alat, on Lapin korkeakoulun nimen muuttaminen yliopistoksi hyvin perusteltua ja paikallaan.

Huolimatta siitä, että Lapin yliopisto tulee lähivuosina keskittämään voimavaransa nykyisten kolmen toiminnan lisäksi taidekoulutuksen ja Arktisen keskuksen täysipainoiseen kehittämiseen, on yhteiskunnan varattava tulevina vuosina riittävästi voimavaroja matkailualan korkeakoulutasoisen koulutuksen suunnitteluun ja käynnistämiseen.

Erinomaista tässä vaiheessa on kuitenkin se, että hallitus esittää ensi vuoden budjetissaan Lapin korkeakouluun eli tulevaan yliopistoon perustettavaksi sekä kansainvälisen oikeuden professorin viran kuin myös kuvataiteiden apulaisprofessorin viran.

Seuraavissa vaiheissa on ajateltava matkailuprofessorin viran perustamista. Matkailun professuuri luo sen välttämättömän yhteyden, mikä tiedekorkeakoululla, tässä tapauksessa Lapin yliopistolla, tulee olla suunnitteilla oleviin ammattikorkeakouluihin. Matkailuyritysten markkinoiden suunnittelun suuntautumisvaihtoehto opiskelijoiden opiskelumuotona on kiireellisesti toteutettava.

Kauppätieteellistä koulutusta on hakiteltu jo pitkään Lapin korkeakouluun. Korkeakoulun muututtua yliopistoksi on luontevaa sijoittaa kauppätieteiden koulutus yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan. Koulutuksen päästessä täyteen laajuuteensa 1990-luvun loppupuolella tulisi Lapin yliopistossa olemaan kauppätieteellisellä alueella parisataa opiskelijaa ekonomin perustutkintoa suorittamassa ja kymmenkunta opiskelijaa kauppätieteiden jatkotutkintoja suorittamassa. Ekonomikoulutuksessa on tärkeää Lapin yliopistossa käynnistää koulutuksen suuntautumisvaihtoehdot pienten ja keskisuurten yritysten johtamiseen, kansantaloustieteeseen ja julkisen palveluyksikön hallintoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys n:o 87 laiksi Vaasan yliopistosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Kun kovin usein ei ole tilaisuutta kiittää nykyistä hallitusta sen teoista, joten kun sellainen tilaisuus tulee, on hyvä käyttää tuota tilaisuutta ja todeta, että esitys Vaasan korkeakoulun muuttamiseksi Vaasan yliopistoksi on erittäin paikallaan, hyvä ja tärkeä asia. Toki tämä kehitys ei ole pelkästään nykyisen hallituksen ansiota, vaan kehitys on jo useamman vuosikymmenen takaa. Jo vuonna 1977 päätettiin, että silloinen Vaasan kauppakorkeakoulu muuttui valtion korkeakouluksi ja myöhemmin Vaasan korkeakouluksi, jolloin jo alkoi sen toiminnan laajeneminen pelkästä kauppatieteellisestä opetuksesta laajemmaksi.

Nyt esitetään, että korkeakoulu muutettaisiin Vaasan yliopistoksi, tiedekuntapohjaiseksi yliopistoksi, jossa olisi neljä tiedekuntaa. Tämä on erityisen tärkeätä siksi, että Vaasan lääni on korkeakoulujen aloituspaikkojen suhteen erittäin huonossa asemassa, yhtä huonossa kuin Lapin, Kymen tai Mikkelin lääni. Vaasan läänissä on opiskelupaikkoja korkeakouluissa vain 2,6 prosenttia aloitusikäisistä, kun koko maassa vastaava luku on 9,4 prosenttia. Nämä ovat vuoden 1988 tilaston mukaan. Jos vertaillaan valtion rahoittaman korkeakouluopetuksen ja yleisen tutkimustoiminnan osuutta, siinäkin Vaasan lääni kokonaisuudessaan on erittäin selvästi lapsipuolen asemassa, koska Vaasan läänin osuus valtion korkeakouluopetuksesta oli noin 1,9 prosenttia ja yleisestä tutkimustoiminnasta vain 0,5 prosenttia, kun väestöosuus on 9 prosenttia maan väestöstä.

Jos verrataan vielä resursseja, joita suunnataan alueellisesti, tässä tapauksessa Vaasan lääniin, voidaan todeta, että Uudenmaan läänissä käytetään korkeakouluopetukseen 1 100 markkaa asukasta kohti, Vaasan läänissä 130 markkaa; Uudenmaan läänissä yleiseen tutkimukseen asukasta kohden 165 markkaa, Vaasan läänissä 4 markkaa. Siis jo alueellisen tasapuolisuuden nimissä on hyvin perusteltua korkeakouluressurssien lisääminen Vaasan läänissä. Erityisesti se on luon-

tevaa vahvistamalla nykyään olemassa olevaa korkeakouluyksikköä Vaasan korkeakoulua. Samaan aikaanhan on annettu jo äsken valiokuntaan lähetetty lakiesitys, joka koskee Åbo Akademin ja Svenska Handelshögskolanin toimintaa Vaasassa, joiden hallintoa myös yhdistetään ja tällä tavoin vahvistetaan niiden asemaa.

Tähän liittyikin eräs kiistakysymys, joka varmasti on laajemminkin herättänyt huomiota kuin pelkästään Vaasan läänissä, nimittäin kysymys siitä, yhdistetäänkö nämä kaikki resurssit yhdeksi kaksikieliseksi yliopistoksi vai jatketaan erillään. Tämän hetken ratkaisu on, että molempia vahvistetaan erillisinä yksiköinä, mikä ei varmasti kaikkia tyydytä, mutta joka ainakin mielestäni on realismia tällä hetkellä. Se on myös korkeakoulujen kanta. Akateemisen vapauden, yliopistojen autonomian, kunnioittamisen nimissä ei voidakaan tällä hetkellä muuta vaatia kuin se mitä nämä korkeakouluyksiköt itse haluavat. Siis tärkeintä tällä hetkellä on yliopistoksi muuttaminen ja myös resursien lisääminen.

Toinen asia, joka on ehkä saattanut kiinnittää joidenkin huomiota, on ollut Vaasassa ja sen ympäristössäkään käyty keskustelu yliopiston paikasta. Mielestäni keskustelu on saanut välillä suorastaan surkuhupaisia piirteitä, kun paikalla toimiva kansainvälinen suuryhtiö Abb Strömberg on tarjonnut omia alueitaan yliopiston paikaksi, vaikka Vaasan kaupunki on jo hyvin pitkään suunnittelusaan varannut, samoin kuin opetusministeriökin, Vaasan kaupungin keskustassa yliopistolle oman paikkansa, jonne se nyt opetusministeri Norrbackin ilmoituksen mukaan myös tulee. On syytä puuttua tähän asiaan sen takia, että olisi kovin huolestuttavaa, jos kansainvälinen suuryhtiö puuttuisi yliopiston paikkakysymyksen kautta siihen, miten yliopisto voisi toimia.

Lainaan Vaasan korkeakoulun, tulevan yliopiston, rehtorin Ilkka Virtasen kommenttia. Hän sanoo: ”Yliopiston tehtävä on edistää vapaata tieteellistä tutkimusta ja antaa alan ylintä opetusta. Ulkopuolelta sitä ei voi ohjata, ei edes palvelututkimusta. Ideat syntyvät ja kasvavat tiedeyhteisössä. Jos se on kunnossa, myönteiset vaikutukset heijastuvat myös ympäristöön.” On syytä siis toivoa, että tässä hengessä nyt annettava lakiesitys kehittää Vaasan yliopistoa ja että

myös sille annetaan tarpeelliset resurssit. Siitä ei vielä ole kylliksi merkkejä, sillä ensi vuoden tulo- ja menoarviossa resursseja ei tarpeeksi anneta. Uskon kuitenkin, että tämä ratkaiseva esitys antaa siihen mahdollisuudet ja eduskunta tulee myönteisesti suhtautumaan myös jatkossa Vaasan yliopiston kehittämiseen.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Ed. Wahlström käsitteli minusta tutkimustoimintaa ja korkeakoulutoimintaa vähän omalaatuisella tavalla, kun hän jakoi sen tasan väestöpohjan perusteella. Tutkimusta on ainakin aika vaikea jakaa tasan niin, että joka kunnassa ja kaupungissa olisi yhtä paljon tutkimusta, koska meillä on pakko olla keskitettyä tutkimustoimintaa, jotta yleensä tuloksia saataisiin. Uudellamaalla esimerkiksi on Valtion teknillinen tutkimuskeskus, joka on aika suuri yksikkö. Jos se jaettaisiin tasan joka paikkaan, niin rahaa kyllä menisi, mutta tulokset jäisivät aika vaatimattomiksi. Lisäksi Suomessa läänien rajat ovat hyvin sattumanvaraisia, niin että sen perusteella korkeakoulujen rahoituksen määrä asukasta kohti on hyvin sattumanvarainen. Ahvenanmaalla tietenkin se on kaikkein heikoin.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Olen ed. Wahlströmin kanssa samaa mieltä siinä, että Vaasan lääni tarvitsisi todella tuntuva lisäyksen korkeakouluressursseihin. Sen sijaan olen eri mieltä Vaasan yliopiston yksikielisydestä tai kaksikielisydestä. Pidän erittäin valitettavana sitä, että tämä lakiesitys lähtee siitä, että yliopisto on yksikielinen. Minun mielestäni se on vanhakantaisuutta eikä siinä oteta huomioon, että yksi Vaasan läänin suurimpia rikkauksia on se, että se on kaksikielinen ja että tätä kaksikielisyyttä voitaisiin myös hyödyntää. Toivon, että eduskuntakäsittelyn aikana lakiesitys muuttuu sillä tavalla, että Vaasan yliopistosta tulisi kaksikielinen yliopisto.

Lisäksi haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että Vaasan läänissä toivottavasti pian alkaa juristikoulutus. Meiltä on viime aikoina lähtenyt oikeustiedettä opiskelemaan noin viisi henkilöä ja tämä on johtanut siihen, että siellä on hyvin suuri juristipula. Kun viisi alkaa vuosittain opiskella, se kyllä johtaa siihen, että juristipula tulee jatkumaan ja

lisääntyä, eli korkeakouluressurssija täytyy lisätä ja koulutusta laajentaa.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille sanoisin, etten halunnut asettaa mitenkään matemaattisesti vastakkain näitä lukuja. Esitin vertailun siksi, että erot ovat niin suuria. Toisaalta kyllä opetuksen ja tutkimuksen vähäisyys heijastuu negatiivisena ympäristöön ja sen lisääminen positiivisena. Sen vuoksi näen, että olisi toki tarpeellista lisätä tutkimusmäärärahoja, jos ei nyt siihen 165 markkaan, mitä Uudenmaan läänissä on per asukas, niin kyllä Vaasan läänin 4 markkaa voitaisiin sentään jonkin verran korottaa. Varmasti sen heijastusvaikutukset olisivat erinomaiset niin kuin on nähty niillä alueilla, missä yliopiston koulutus- ja tutkimustoimintaa on lisätty.

Ed. Jäätteenmäelle sanoisin, että en minäkään ole hylännyt sitä tavoitetta, että tulevaisuudessa olisi kaksikielinen yliopisto. Näen vain, että nyt eduskuntaan on annettu esitykset kahdesta erillisestä hallintomallista, enkä usko, että se tässä vaiheessa tulisi muuttumaan. Näin eivät myöskään usko korkeakoulujen edustajat, ja mm. Vaasan korkeakoulun edustajat pitävät tärkeimpänä sitä, että nyt lakimuutos Vaasan yliopistoksi saadaan aikaan ja että yliopistolle saadaan lisääntyviä resurssija riippumatta siitä, mikä on hallintomalli. Se on siis ensimmäinen ja ainut lähtökohta tällä hetkellä.

Voi olla, että hyvin lähitulevaisuudessakin tavoite kaksikielisestä yliopistosta, joka yhdistää kaikki Vaasassa olevat resurssit, on hyvä ja toteutettavissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys n:o 88 yksityisiä kouluja koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Hallitus ansaitsee tunnustuksen avarakatseisuudestaan ja kehitystahdostaan annettuaan eduskunnalle esityksen yksityisiä kouluja koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Tänä päivänä on ehkä suurempi tarve kuin koskaan kulttuurimme historiassa etsiä uusia pedagogisia ratkaisuja. Olemme havainneet viimeksi kuluneen vuoden ajanakin, kuinka tieto vanhenee nopeasti ja kuinka oikeiksi koetut ratkaisumallit menettävät kelpoisuutensa. Tarvitsemme kipeästi ihmisiä, jotka osaavat tehdä oikeita kysymyksiä uusien, aiempaa parempien ratkaisujen löytämiseksi.

On ymmärrettävää, että peruskoulu-uudistusta sisäänajettaessa 1970-luvulla suhtauduttiin pidättyväisesti koulukohtaisiin poikkeavuuksiin ja peruskoulun kilpailijoiksi silloin koettujen koulumuotojen yleistymiseen. Demokraattisena pidetyn peruskoulun keskeiseksi pyrkimykseksi asetettiin samanlaisten oppimiskokemusten tuottaminen kaikille oppilaille samalla opetuksella. Tavoite on sinänsä todella arvokas, vaikka varmastikin jo käynnistysvaiheessa tiedettiin, ettei tähän ihanteeseen täydellisesti ehkä koskaan päästä.

Peruskoulun luomisessa käytettiin mallina Itä-Saksan koulua. Nyt tiedämme, mitä Itä-Saksan koulu tuotti: hyviä joko markkinataloutta kohti tai kehää pitkin juoksijoita. Vaikka itse Itä-Saksaa ei enää muutaman viikon kuluttua ole, ei Suomen peruskoululaitosta ole missään nimessä syytä lakkauttaa yhdessä Itä-Saksan valtion kanssa. Sen sijaan kannattaa avata ovia pedagogisesti haastaville koulun kehittämispyrkimyksille.

Suomessa yli tuhannen lapsen vanhemmat uhraavat päivittäin sekä omia varojaan että aikaansa steinerkoulujen hyväksi, jotta lapset voisivat kehittyä luoviksi ja sosiaalisesti kelpoisiksi yhteiskuntamme jäseniksi. Nämä vanhemmat ovat havainneet, että heidän lastensa tapauksissa sosiaalistava kasvatus toteutuu parhaiten koulussa, joka antaa steinerpedagogisessa hengessä onnistumisen kokemuksia. Erään steinerkoululaisen vanhempana olen havainnut sen ilon, joka oppimiskokemuksen myönteisyyden tuloksena on kotonakin havaittavissa.

Steinerkoulua kohtaan on kuitenkin yhteiskunnassa esiintynyt viime aikoinakin voimakasta arvostelua, ja kun olen tähän kes-

kusteluun julkisesti osallistunut, käsittelen juuri steinerkoulua seuraavassa vähän tarkemmin.

Eräs julkisuudessa esitetty väite on, että steinerkoulussa ei opita. Ylioppilaskirjoitusten tulokset näyttävät kuitenkin, että opitaan. Helsingin steinerkoulussa takavuosina tehdyn vertailun tulos oli, että ylioppilastutkintojen arvosanat ovat maan keskitasoa tai parempia ja että ylioppilaiden määrä ensimmäisellä luokalla aloittaneesta karsimattomasta oppilasmäärästä on yhtä suuri tai suurempi kuin yleensä kouluissa. Vastaavallaisia tuloksia on saatu äskettäin tehdyssä Tampereen steinerkoulua koskevassa selvityksessä.

Steinerkoulun tavoitteena ei ole kuitenkaan tehtailla ylioppilaita, vaan kasvattaa elämässä selviytyviä ihmisiä. Tällaiset tutkimukset ovat ikään kuin sivutuotetta, joka on tarpeen, jotta oppilaat voivat hakeutua haluamiinsa jatko-opintoihin.

Tällä hetkellä on tekeillä seurantatutkimus, joka pyrkii selvittämään, miten entiset steinerkoululaiset sijoittuvat työelämään. Projekti on vielä kovin kesken, mutta suunta näyttää varsin hyvältä. Entisiä helsinkiläisiä steinerkoululaisia on tilastoitu muutama vuosi sitten. Aineistoa ei ole kaikin osin käsitelty, mutta tästä aineistosta ei löytynyt lainkaan sellaisia entisiä steinerkoululaisia, jotka olisivat jääneet työttömiksi. Steinerkasvatuksen antamat ennakkotiedot omasta seurannastaan samoin kuin opettajien epäviralliset tiedot kertovat saman suuntaista. Steinerkoululaiset eivät näytä jäävän työttömiksi.

Se, miten steinerkoulun käyneet sijoittuvat eri aloille, näyttää noudattavan hyvin samaa jakaumaa kuin muita kouluja käyneiden sijoittuminen. Numerotietoa työhön sijoittumisesta on luvassa tulevan talven aikana. Mikäli edellä sanottu pitää lopullisesti paikkansa, ollaan tekemisissä yhteiskunnallisesti merkittävän kasvatuksellisen ilmiön kanssa. Onhan työhön kykenemättömyys ongelma, joka meillä Suomessakin on kehittymässä niin kuin monissa muissakin pitkälle teollistuneissa hyvinvointimaissa. Kaiken käytettävissä olevan tietämyksen valossa näyttää siltä, että steinerpedagogiikka pystyy käytännössä saavuttamaan kasvatustavoitteensa ja että se pystyy kasvattamaan aloitteellisia, itsenäisiä kansalaisia.

Että lapset voivat hyvin steinerkoulussa, näkyy sellaisessakin vuosien takaisessa tutkimuksessa, jonka tekijä on Hultin ja joka kertoo lasten psykosomaattisten vatsakipujen steinerkoulussa vähenevän ensimmäiseltä kolmannelle luokalle, kun ne muualla päinvastoin lisääntyvät. Tämä tietysti kertoo vain, että lapset eivät steinerkoulussa erityisemmin stressaannu, mutta on otettava huomioon myös edellä esitetyt oppimistulokset. Silloin havaitaan, että vaikka lapset stressaantuvat vähemmän, oppivat he silti ainakin samat asiat kuin opitaan muuallakin.

Kaiken sanotun pitäisi kertoa niin kasvatustammatilaiselle kuin kenelle tahansa, että steinerpedagogiikalla on tarjottavanaan yhteiskunnan kasvatukselle ja opetukselle sellaisia uudistusvirikkeitä, joita ei ole varaa jättää hyödyntämättä.

Arvoisa puhemies! Steinerkouluja on nykyään kaikkialla maailmassa yhteensä puolisentuhatta, Euroopassa tietysti eniten, mutta myös Amerikassa, Australiassa ja Afrikassa. Neuvostoliitossa ei aivan vielä ole yhtään varsinaista steinerkoulua, Virossa on kuitenkin kaksi steinerpedagogiikkaa soveltavaa koulua sekä steinerpedagoginen esikoulu. Moskovassa alkaa tänä syksynä kaksivuotinen steinerpedagoginen opettajaseminaari, joka toteutetaan yleiseurooppalaisin voimin. Myös suomalaiset ovat siinä mukana. Näinä päivinä on kaksi suomalaista steinerpedagogia matkustamassa kauas Siperiaan pitämään kaksiviikkoista seminaaria Leninin lastensäätiön kutsumana. Muuallakin itäisissä Euroopan ja Aasian maissa on kiinnostus steinerpedagogiikkaan niin ikään suuri.

Steinerkoulujen opetussuunnitelma noudattaa lapsen kehitysvaiheita. Siksi se on kulttuurien erot tietysti huomioon ottaen samanlainen kaikkialla maailmassa. Tämä merkitsee tietysti suurta helpoutta oppilaskäytännön luonteisiin kansainvälisiin kontakteihin, mitä steinerkouluissa runsaasti harjoitetaan. Ennen kaikkea se merkitsee sellaista kansainvälisyyttä niin tiedollisella kuin sosiaalisellakin alueella, joka nykyisessä yhdentyvässä maailmassa on olennaista. Steinerpedagogiikka muodostaa yhtenäisen kansainvälisen koulutusjärjestelmän, joka ei synny keskusjohtoisesta pyrkimyksestä yhtenäistää, vaan yleisinhimillisistä kasvavien tarpeista. Tällaisen merkitys tulisi oivaltaa koko laajuudessaan.

Arvoisa puhemies! Erään laskelman mukaan Tampereen steinerkoulun opettajien pitämällä kurseilla, esitelmätilaisuuksissa tai koulun oppitunneilla käy vuosittain noin tuhat opettajaa tai muuta kasvatuksen ammattilaista tai opiskelijaa. Tämä kertoo siitä, että steinerkoulut todella täyttävät tehtävänsä maan yleisen kasvatustoimen hyödyntämiseksi. Se kertoo myös, että kiinnostus steinerpedagogiikkaan on ammattiväen keskuudessa todella suuri. Senkin se kertoo, että keskikokoisen koulun opettajilla on normaalin opetustyön lisäksi valtava työ määrä, ja vielä senkin, että steinerkoulut eivät pyri eristämään omaksi kokonaisuudekseen, vaan tekemään yhteistyötä yleisen koululaitoksen kanssa.

Kaikki olemme yksimielisiä siitä, näin uskon, että rinnakkaisen koulujärjestelmän luominen ei ole mielekästä. Pedagogisten uudistusten tulee koitua kaikkien lasten hyödyksi. Kolmen steinerkoulun opettajat eivät kuitenkaan yksinkertaisesti ehdi jakamaan tietoja työstään ja menetelmistään kaikille kiinnostuneille. Yksityisopetusryhminä toimivien steinerkoulujen tilanne on tältä kannalta katsottuna nykyään seuraava: Vanhemmat pitävät kouluja yllä vähäisen yhteiskunnallisen avun lisäksi ja hankkivat rahat opettajien palkkoihin. Opettajat tekevät päivätyönsä lasten kanssa ja kiertävät vapaa-aikansa kurssittamassa peruskoulun opettajia. Ilman vahvoja ennakkoluuloja ajateltuna näyttäisi itsestäänselvältä ja ainoalta oikeudenmukaiselta ratkaisulta turvata tällainen yhteiskuntaa kehittävä toiminta yhteiskunnan taloudellisella tuella. Yhteiskunnan edun mukaista on myös luoda asialliset puitteet tällaiselle kehittäväälle työlle.

Steinerkoulu on yksiselitteisesti menetelmäkoulu. Sen koko kasvatustavoitteelle on kokonaan vieras ajatus yrittää vähääkään vaikuttaa oppilaiden maailmankatsomukseen. Tämän suhteen kuulee usein väitettävän muuta. Sellaiset väitteet tulevat aina silloin tällöin sellaisilta tahoilta, joilla itsellään on poikkeuksellisen vahva jonkin suuntainen maailmankatsomuksellinen tarve. Kaikki tällaiset väitteet ovat todellisuudessa kuitenkin osoittautuneet perättömiksi.

Arvoisa puhemies! Olen edellä keskittynyt käsittelemään steinerkouluja. Nyt kyseessä oleva lakiuudistus on laajempi. Steinerpedagogiikan kannalta katsottuna ei ole nähtä-

vissä mitään moitittavaa siinä, että yhteiskunta mahdollistaa monenlaiset kasvatuksen kehittämismallit. Vaikka näkemykset menetelmistä voivat olla hyvinkin erilaiset, on kuitenkin ilmiselvä käytännön ilmiö, että kaikkialla, missä opettajat suhtautuvat työhönsä erityisen suurella innolla, voivat oppilaatkin hyvin. Ylipäänsä korvaavissa kouluissa on sellainen poikkeuksellisen aktiivinen kasvattaja- ja opettajakapasiteetti, jota ei olisi varaa jättää käyttämättä yleiseksi hyödyksi.

Asia on toinen, jos kouluja halutaan perustaa jotakin maailmankatsomusta edistämään. Maailmankatsomuksiin steinerpedagogiikka ei sinänsä ota kantaa, mutta se näkee minkä tahansa maailmankatsomuksen lapsille syöttämisen kasvatuksellisesti vääränä ja lapsille vahingollisena toimintana.

Ed. Almgren: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään eduskunnan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Almgren ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Almgrenin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi vartioimisliikelain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto toiselta lakivaliokunnalta

9) Hallituksen esitys n:o 91 asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1990

toiseen lakivaliokuntaan

10) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi yhteistoinnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

11) Hallituksen esitys n:o 101 laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

pankkivaliokuntaan

12) Hallituksen esitys n:o 93 laiksi maksujen pennimäärien pyöristämisestä

valtiovarainvaliokuntaan

**13) Hallituksen esitys n:o 94 laiksi Kehitys-
aluerahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä an-
netun lain 11 §:n muuttamisesta**

**14) Hallituksen esitys n:o 95 maastoliiken-
nelaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta**

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni ei ole harrastaa täällä jatkuvaa monologia, mutta nyt vain sattuu niin, että kaksi minua syvästi kiinnostanut asiaa on tällä tavalla peräkkäin esitellyn kohteena, tässä tapauksessa maastoliikennelaki.

Olen tämän asian tiimoilta joutunut tekemisiin hyvin paljon sen vuoksi, että johdan

Lapissa tutkimusasemaa, joka on käyttänyt moottorikelkkoja omassa työssään, mutta samalla joutunut erittäin selvästi rajoittamaan moottorikelkkojen käyttöä sisäisellä kurinalaisuudella. Tämän vuoksi se, mitä maastoliikennelaissa tullaan säättämään, on aivan erityisen mielenkiintoni kohteena.

Moottorikelkka, jota laki tulee erityisesti koskemaan, on sinänsä hyödyllinen keksintö viisaasti käytettynä, mutta erittäin vahingollinen laite, kun sitä käytetään edesvastuuttomasti, ja vielä niin, että silloinkin, kun sitä laitetta käytetään ammattikäytössä hyötytaroitukseen se voi tapahtua tavalla, josta on paljon suurempi vahinko kansantaloudellemme kuin käytöstä saatava hyöty sinänsä.

Minulla on ollut tilaisuus nähdä, kuinka viidellä moottorikelkalla rinnakkain ajetaan mäntytaimiston läpi kovalla pakkasella ja kaikki telamattojen alle jääneet taimet tuhoutuvat. Kysymyksessä oli valtion omistama metsä, metsähallinnon hallinnassa olevaa valtion metsää ja maata, ja kukaan ei ollut perään kysymässä tämän vahingon tapahtuttua, teon tekijät eivät koskaan joutuneet tapahtuneesta edesvastuuseen. Vahinko varmasti oikein jyvitettyä oli tuhansia markkoja muutamassa minuutissa, ehkä kymmeniä tuhansia markkoja muutamassa minuutissa — vielä tähdennän tämän ajan, jona vahinko aiheutui.

Jos kulkulla ajetaan esimerkiksi Lapin olosuhteissa kerta toisensa jälkeen samaa polanetta pitkin, tammputuu lumi niin tiiviiksi, että pakkasen ulottaa suoraan vaikutuksensa alla olevaan kasvillisuuteen ja polttaa sen. Siis pakkasenkin polttaa, kun se tietyllä tavalla pannaan käyttäytymään.

Kun moottorikelkalla ajetaan Lapin tai Itä-Suomen kairoilla tai vaikkapa Etelä-Suomessa, jos olosuhteet sellaiset ovat, esimerkiksi metsäkanalinnut eivät lainkaan kaikkoo tällaista ääntä synnyttävää laitetta. Jos sattuu olemaan pyssy mukana, ne on erittäin helppo ampua viimeistä yksilöä myöten.

Maassamme uhanalaisin eläin tällä hetkellä on ahma. Sen kannat on hävitetty moottorikelkkaa apuna käyttäen. Pyynti on todella tehokasta. Huippuunsa saakka vietynä se on merkinnyt sitä, että moottorikelkan etupuskuriin laitetaan v-rauta, jolla ajetaan ahman selkäranka poikki, ja niin on ahma siirtynyt vainaiden joukkoon.

Jatkuvalla moottorikelkkailulla esimerkiksi siinä kylässä, jossa itse Oulun tienoilla asun, aiheutetaan melkoista häiriötä, kun pörrätään kelkoilla asutuksen keskuudessa. Ja kaiken huippu on tämmöisessä virkistysajelussa, niin kuin sitä lakiesityksen perusteluissa kutsutaan: siinä tuotetaan myös ihmisille ruumiinvammoja ja aiheutetaan kuolemia säännöllisesti joka ikinen talvi.

Hallituksen lakiesitys lähtee virkistyskäytön hyväksyttävyyden periaatteesta. Siinä halutaan ohjata virkistyskäyttö moottorikelkkailureiteille. On kuitenkin sillä tavalla, että tämä operaatio merkitsee sitä, että mainitut häiriötekijät keskittyvät yhdelle alueelle. Toisin sanoen nämä ovat varsinaisia häiriöoreitteja, ja jos tähän systeemiin lopullisesti päädytään, mielestäni paikallisilla asukkailla pitää olla veto-oikeus siihen, tuleeko reitti talon nurkalle vai ei. Tiedän erään tapauksen Taivalkoskelta, jossa on suunniteltu tällainen reitti omakotiasutusalueen läpi, ja asianomaiset asukkaat ovat todella huolissaan tulevaisuudesta, että kymmenet ja sadat kelkat erityisesti viikonvaihteessa ajaisivat tuon alueen läpi. Tässä suhteessa kannattaa liikennevaliokunnassa todella paneutua tähän ongelmatilikaan.

Sitten vielä hyvin merkittävä näkökohta, johon tässä esityksessä ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota, on se, että moottorikelkkaa käytetään rikollisen toiminnan välineenä hyvin paljon. Kysymys on aivan samasta kuin muskeliveneiden kaltaisilla veneillä vesillä. Nämä moottorikelkat ovat viritettyjä laitteita, joilla pääsee nopeasti karkuun, jos virkavalta sattuu paikalle, ja kun näin on, ei päästä sitten, vaikka kiinni saataisiinkin, antamaan riittävää näyttöä silloin, kun asiaa esimerkiksi kihlakunnanoikeudessa käsitellään.

Jotta jotain saataisiin tähän virkavallan tueksi, on mielestäni telamattoihin laitettava rekisterinumero niin, että se jättää kuvansa hangen pinnalle, jotta nähdään, kuka tuossa kelkalla ajeli. Tässäkin jää vielä väärinkäytön mahdollisuuksia, mutta se kuitenkin helpottaa rikollisessa toiminnassa olevien kiinni saamista.

Arvoisa puhemies! Olen lyhyesti pyrkinyt osoittamaan, että tämä maastoliikennelakiehdotus, niin edistysaskel kuin se nykytilanteeseen onkin, vaatii valiokunnassa todella perusteellista paneutumista ja mielestäni selviä tiukennuksia lakiin.

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Pulliainenkin totesi, minunkin mielestäni lisääntyvä moottorikelkkojen käyttö edellyttää tiukempaa lainsäädäntöä. Nykyisin kelkoilla liikkuminen on liian vapaata ja aiheuttaa tarpeetonta haittaa ennen kaikkea metsätaloudelle ja porotaloudelle.

Nykyisen lain puutteita on myös se, että valvonta on riittämätöntä, ja toisaalta, jos kiinni saadaan, rangaistusseuraamuksia ei juuri ole. Sitä, ovatko maastoliikennelakiesitykseen liittyvät sanktiot nyt riittäviä, on tarkkaan harkittava. Lakiin lähtee siitä, että pääasiallinen rangaistustoimenpide olisi sakko. Mutta kohdentuuko sakko oikein, on kyllä aiheellinen huomautus. Ilmeisesti moottorikelkkojen telojen merkkäminen jollakin metallilommilla tai vastaavalla on oikea toimenpide. Ehkä useammin saataisiin silloin rikkuritkin kiinni.

Maastoliikennelakia on hyvin pitkään odotettu ja toivottu, että kulkeminen ohjattaisiin reiteille. Siihen suuntaan nyt ollaan menossa. Mutta ilmeisesti lain sisällön osalta tulee tarkasteltavaksi myös se, onko se joltain osin liiankin tiukka. Viittaan esimerkiksi siihen, että moottorikelkkailijoille säädetään kypäräpakko. Kypärän käyttäminen ainakin jonkin näköisiä lievennyksiä tähän suuntaan ilmeisesti tarvitaan.

Ed. Kekkonen: Arvoisa puhemies! Oli kovin helppoa olla samaa mieltä ed. Pulliaisen kanssa hänen huolestaan uuden lain mahdollisesti mukanaan tuomista hyvin katkeristakin luonnonsuojelullisista seuraamuksista. Niin kovasti kuin holhousyhteiskunnalta saattaakin vaikuttaa se, että moottorikelkan teloihin merkitään sellainen järjestelmä, jolla kelkka voi jäljittää, silti, vaikka muuten periaatteessa vastustan tämän tyyppistä lainsäädäntöä, juuri näissä kysymyksissä, silloin kun ollaan Suomen haavoittuvimman luonnon kanssa tekemisissä, kuten Lapin luonto on, pitäisin täysin mahdollisena, aivan kuten ymmärsin ed. Sarapäänkin tekevän, sitä että kulkuneuvo merkitään sillä tavoin, että se on jäljitettävissä.

Miksi sytyin etelärannikon asukkaana tähän kysymykseen, joka on mahdollisimman kaukana Suomen rajojen sisällä noin maantieteellisesti, johtuu yksinkertaisesti siitä, että hyvin saman tyyppisen ongelman kans-

sa olemme tekemisissä etelärannikolla meren rannalla muskeliveneiden kanssa. Ne ovat totaalinen terrorismijärjestelmä luonnon rauhalle siellä, ja hyvin pienten, ohuiden kokemusten perusteella, mitä minulla on Lapista moottorikelkoista, näen ne hyvin saman kaltaisina kuin muskeliveneet meren rannalla.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Edustaja, professori Pulliainen oli kovin ankaralla päällä puhuessaan maastoliikennelaista. Mielestäni kannattaa ensin katsella sitä tilannetta, että kelkoista on Lapin läänissä noin puolet. Uskallan väittää, että mikäli siellä kelkkojen käyttäjinä ovat etupäässä Lapin ihmiset, ongelma ei ole läheskään niin suuri kuin se ed. Pullaisen väittämänä tuntui olevan.

Ajatelkaapa vaikka niitä Utsjoen ihmisiä, joilla on silmänkantamattomiin paljasta tunturin lakea, lumi peittää sileänä sen talvella ilman, että sieltä piikkiäkään näkyy. Jos tilanne on se, että vain poromiehet saavat ajaa siellä kelkalla, ne 80 prosenttia kuntalaisista ovat katkeria, jos eivät saa esimerkiksi matkailuelinkeinonsa tai oman kalastusharrastuksensa vuoksi kulkea lainkaan siellä kelkoilla. Mielestäni laki ei saisi olla aivan yksioikoisen selvä paikkakunnan ihmisille niin kuin näyttää olevan. Moni elinkeino Lapissa kaipaa moottorikelkkaa, kun sellainen hieno keksintö on olemassa, ja sen kohtuuton rajoittaminen on kyllä mielestäni typerää.

Jos ajatellaan, että moottorikelkkojen telamatot pitää rikollisuuden vuoksi merkitä joillakin merkeillä, mielestäni auton renkaat pitäisi merkitä myös ja muskeliveneisiin keksiä jokin systeemi. Tietääkseni niillä tehdään enemmän rikoksia kuin moottorikelkoilla tänä päivänä.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota hallituksen esityksessä erääseen mielestäni oleelliseen ja hyvään kohtaan, kun nimenomaan todetaan, että suojakypärän käyttövelvollisuus koskisi myös maastossa ajamista. Olen huomannut, että kun ei tuota velvoitetta ole, ajetaan huolimattomasti, holtittomasti ja on aiheutunut lehtitietojen mukaan paljon vahinkoja. Todennäköisesti kypärä tuossa tilanteessa olisi saattanut vahingot ehkäistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Sama asia voidaan nähdä niin monella eri tavalla. Niillä perusteilla, joita ed. Apukka toi äsken esille, voitaisiin todella vaatia telamattojen rekisteröintipakkoa sen takia, että se suojelee Lapin omaa asukasta viho- viimeiseen hetkeen saakka. Kun tiedetään, että rehellinen Lapin asukas käy kalassaan, on poronhoitotehtävissään ja muissa askareissaan, silloin, jos etelän ihminen ajelee samalla alueella ja sikailee, se ei mene Lapin miehen ja Lapin naisen piikkiin. Toisin sanoen kysymys on Lapin asukkaan suojelemisesta vihoviimeiseen saakka omalla alueella, kun kelkat merkitään, että toisten rikokset eivät mene lappilaisen piikkiin.

Ed. Sarapää: Herra puhemies! En myöskään näe lain vaikutuksia niin kielteisenä kuin ed. Apukka. Lain tarkoituksenahan on ohjata nykyisin valloillaan olevaa keltakailua reiteille. Matkailukeskuksista voidaan rakentaa mielekkäitä reittejä eräisiin kohteisiin, mm. järville ja tuntureihin jnp., kun reiteistä neuvotellaan paikallisen väen kanssa. Sen, että nyt pyritään rajoittamaan vapaata keltakailua, tarkoitus on estää vain vahinkoja. Siinä suhteessa lain tavoitteet ovat aivan oikean suuntaiset. Näyttää siltä, että me Lapin edustajat tässä asiassa ajatellaan pikkuisen eri lailla. Ed. Jääskeläinen vaati kypäräpakkoa kaikille. Kypäräpakon osalta, niin kuin aikaisemmin jo totesin, edustan vapaampaa linjaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys n:o 97 yhteismetsälaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Perho: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron kertoakseni tälle "laajalle"

kuulijakunnalle, että mielestäni lakiesitys on varsin hyvä ja perusteltu. Se sopii eräänä osana meidän kansantaloutemme perustan vahvistamiseen eli metsiemme jatkuvan tuoton varmistamiseen. Esityshän sisältää kokonaisen yhteismetsälain kirjoittamisen uudestaan, joka meillä tänä päivänä on voimassa. Ilmeisesti tähän on tarvetta, koska nykyisin voimassa oleva laki on monilta osiltaan jo hyvin vanhentunut ja moneen kertaan korjattu ja remontoitu.

Se, että puhun yhteismetsien puolesta, saattaa jotakuta hämmästyttää, mutta olen voinut jo 40 vuoden ajan olla erään yhteismetsän osakkaana ja saanut sinä aikana hyvän kokemuksen yhteismetsän käytöstä yksityistilojen erottamattomana osana ja tulon lisääjänä. Kuitenkin yhteiskunnassa tapahtuneen kehityksen ja erityisesti metsien omistusrakenteessa tapahtuneiden muutosten takia on paikallaan nykyaikaistaa lakia nimenomaan siitä syystä, että metsän omistajiksi tänä päivänä on muuttunut hyvin suuri joukko henkilöitä, jotka eivät asu lähelläkään omistamaansa metsälöä. Toisaalta maatalojen väki, isännät ja emännät tai väki, joka siellä ehtii työtä tehdä, on niin paljon vähentynyt, että se yleensä on niin ylityöllistetty, että metsään valitettavasti ei riitä niin paljon aikaa kuin sen tuottavana pitäminen edellyttäisi.

Sen vuoksi on erittäin perusteltua, että lakia muutetaan niin, kuten lain pääasiallisen sisällön tekstissä sanotaan, että "tarkoituksena on selkiinnyttää yhteismetsän tarkoitusta, tarjota vaihtoehto metsien kiinteistö-rakenteen parantamiselle mahdollistamalla metsän liittäminen yhteismetsään osakkuutta vastaan". Tämä on tähän saakka ollut mahdollontä. Nyt siihen on mahdollisuus niiden osalta, jotka katsovat, että eivät pysty omaa metsälönsä itse riittävän hyvin, tehokkaasti ja tuottavasti hoitamaan. Uuden lain astuttua voimaan on sellaisella henkilöllä mahdollisuus liittyä yhteismetsän osakkaaksi osakaskunnan päätöksen perusteella ja päästä nauttimaan siitä varmuudesta, että hänenkin metsänsä yhteismetsän hoitokunnan toimesta tulee hoidettua ja hän saa siitä tuoton mukaisen rahan joka vuosi ilman, että omaa tuloa vaivaa, että metsälö on jäänyt hoitamatta. Tämä koskee sekä maatalojen ulkopuolisia metsänomistajia että tietysti myös maataloja, joilla on erillisiä metsäpalstoja,

jotka sopivat olemassa olevien yhteismetsien yhteydessä hoidettaviksi.

Laki muutenkin parantaa yhteismetsien tulevaa hoitoa. Se antaa myös paremmat mahdollisuudet yhteismetsille lisäämään hankkimiseen. Byrokratia, joka tähän hommaan nykyään sisältyy, vähenee. Voidaan myös lisätä yhteismetsäosuuksien vaihdantakelpoisuutta. Se on eräiltä osin nykyisessä laissa erittäin vaikeata ja epärationaalista. Ennen kaikkea voidaan ehkäistä osuuksien pirstoutumista, joka nykyään uhkaa mennä niin pieniin, että pienimmät yhteismetsäosuudet saattavat tuottaa rahaa osakkaalle vain muutaman markan vuodessa. On tietysti jo kirjanpidollisesti täysin järjetöntä lainsäädännöllisesti estää tällaisten osuuksien liittämistä joko yhteismetsään tai jaon yhteydessä johonkin suurempaan jaettavaan tilaan osaan, jossa se yhdistettynä antaa paremman tuoton tilaosuuden omistajalle. Valvontaa myös helpotetaan. Nykyään ollaan vielä aikamoisen valvonnan alaisena yhteismetsissä. Tänä päivänä se lienee jo kohtuullisen tarpeetonta.

Joka tapauksessa yhteismetsä sanallisesti viittaa aina yhteisomistukseen, joka yhteiskunnassa hyvin monta kertaa liitetään sosiaalisiin ja sen ilmenemismuotoon kolhoosiin jnp. Minusta tällainen käsitys voitaisiin jo hyvin perustellusti eliminoida tästä yhteydestä ja ajatella yhteismetsää järkevänä yksityiseen maanomistukseen kuuluvana osana ja olomuotona, joka hyödyntää ei yksistään meidän kansantaloutemme perusjalkaa vaan myös osakastilojen omaa taloutta, ja tällä tavalla ottaa tästä laista hyöty siinä muodossa kuin se on otettavissa.

Kuitenkin, jos ideologiset esteet ovat estämässä yhteismetsään osallistumista jonkun osalta, pitäisi edelleenkin hallituksen kehittää muita yhteisomistuksen muotoja. Esimerkiksi osakeyhtiöpohjalta voitaisiin varsin hyvin myös saada kannattavia metsälöitä. Varsinkin alueilla, joilla suurilla metsäalueilla on moniin pieniin osiin pirstoutuneita metsälöitä, varsin hyvin voitaisiin myös osakeyhtiöpohjalla yhteistä metsänhoitoa harrastaa. Sähän ei kuulu tämän lain piiriin, mutta toivon, että myös sitä vaihtoehtoa silloin harkitaan, kun jostakin syystä, joko yhteismetsän puuttumisesta tai muista syistä, yhteismetsä ei ole käytettävissä tämän laatuisiin tilojen metsänhoidon aputoimenpiteisiin.

Joka tapauksessa tulevaisuudessa työvoiman puutteen vuoksi joudutaan moniin vaikeuksiin metsien, erikoisesti nuorten metsien, hoidossa. Siinä pitäisi ennakoluulottomasti ottaa huomioon kaikki mahdollisuudet, joilla voidaan metsien tuotto pitää niin korkealla kuin se suinkin kyseessä olevan metsänpohjan kohdalla on mahdollista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaalivaliokuntaan

16) Hallituksen esitys n:o 98 sotilastapaturmalaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

laki- ja talousvaliokuntaan

17) Hallituksen esitys n:o 100 laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista

toiseen lakivaliokuntaan

18) Hallituksen esitys n:o 102 takaisinsaantia konkurssipesään koskevaksi lainsäädännöksi

19) Ed. Saarisen ym. lakialoite n:o 50 laiksi rikoslain 23 luvun 6 §:n muuttamisesta

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Lakialoitteeni koskee veneliikennejuopumuksen tunnusmerkistön muuttamista siten, että ve-

ren alkoholipitoisuus ei saisi ylittää nykyisen 1,5 promillen sijasta 1:tä promillea. Samalla esitän aloitteessa, että 1,5 promillen ylitys muutettaisiin törkeäksi vesiliikennejuopumukseksi ankaroitetulla rangaistusseurauksella. Tässä käsittelyvaiheessa haluan todeta seuraavaa:

Vesiliikenneolosuhteet ovat muuttuneet viime vuosina oleellisesti. Elintasomme nousu on näkynyt myös lisääntyneenä veneilynä. Tästä johtuen ovat vesiliikenteen virheensietotoleranssit pienentyneet merkittävästi.

Esimerkinomaisesti todeten on lähes kaikissa kuolemaan johtaneissa onnettomuustapauksissa veneen kuljettajan veren alkoholipitoisuus ollut yli 1,5 promillea. Humalatilatutkimuksissa on myös voitu todeta, että keskimäärin 1 promillen humalatila alkaa vaikuttaa ihmisen suorituskyykyyn siinä määrin, että sillä on vaikutusta vesiliikenteen turvallisuuteen. Tähän samaan, 1 promilleen, päätyi myös liikennejuopumustyöryhmä esityksessään vuonna 1985. Loogisinta olisi luonnollisesti kansainvälisen käytännönkin perusteella täyden raittiuden periaatteeseen perustuva lainsäädäntö.

Suomalainen veneilyperinne, valvonnan vaikeus sekä eräät asiantuntijalausunnat ovat kuitenkin olleet vaikuttamassa siihen, että lakiehdotus tähtää vain 1 promillen rajaan. Tavoitteena olisi saada aikaan normi, jonka noudattamisen veneilijät kokisivat mielekkääksi ja jonka avulla kaikkein törkeimmät tapaukset saataisiin nykyistä paremmin edesvastuuseen teoistaan.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme tilanteen muuttuneen siten, että lainsäädäntö on esittämiltäni osin jäänyt ajastaan jälkeen. Käsitakseni mukaan tekemäni lakialoitteen avulla voitaisiin vaikuttaa myönteisellä tavalla vesiliikenteen turvallisuuteen, joten toivon, että tämä 36 kansanedustajan allekirjoittama ja siten tärkeänä pitämä asia saisi eduskunnassa sellaisen kohtelun, että ehdottamamme muutokset tulisivat voimaan jo seuraavan veneilykauden alusta lukien.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

20) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 51 laiksi korkotulon lähdeverosta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti voitu lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

21) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 52 laiksi leimaverolain 55 ja 61 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämäkin asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti voitu lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

22) Ed. Astalan ym. lakialoite n:o 53 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 103 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämäkin asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti voitu lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

perustuslakivaliokuntaan

26) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1989 (K n:o 9)

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

perustuslakivaliokuntaan sekä suhteita ulkovaltoihin koskevalta osaltaan ulkoasiainvaliokuntaan

liikennevaliokuntaan

23) Ed. Kemppaisen lakialoite n:o 54 laiksi tielaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

27) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1989 (K n:o 10)

sosiaalivaliokuntaan

24) Ed. Savolaisen lakialoite n:o 55 laiksi sairausvakuutuslain 18 §:n muuttamisesta

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13.

ulkoasiainvaliokuntaan

25) Asetus 9 päivältä elokuuta 1990 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien veloitusten täyttämisestä (A n:o 9)

Täysistunto lopetetaan kello 16.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

